

2012-2013 DÖNEMİNDE DIŞ TİCARET

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

RYKGM-EKONOMİK ANALİZ VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ

05.01.2015 ANKARA

YAYIN NO: 560

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	1
GİRİŞ VE METODOLOJİ	7
I. KÜRESEL GÖRÜNÜM	9
1.1. KÜRESEL DIŞ TİCARET	10
1.2. SEKTÖRLERE GÖRE KÜRESEL DIŞ TİCARET	11
1.3. ÜLKE, COĞRAFİ BÖLGE VE EKONOMİK BÖLGELERE GÖRE DIŞ TİCARET	15
1.4. TEKNOLOJİK SINIFLAMAYA GÖRE KÜRESEL TİCARET	19
II. TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARETİ	20
2.1. DIŞ TİCARETİN GENEL DURUMU	20
2.2. SEKTÖREL SINIFLANDIRMALARA GÖRE TÜRKİYE'NİN İHRACATI VE İTHALATI	22
2.3. TEKNOLOJİK SINIFLAMAYA GÖRE TÜRKİYE'NİN İTHALATI VE İHRACATI	32
2.4. ÜLKE, COĞRAFİ BÖLGE VE EKONOMİK BÖLGELERE GÖRE TÜRKİYE'NİN İHRACATI VE İTHALATI	33
2.5. DİĞER UNSURLARA GÖRE TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARETİ	37
EK: ISIC REV. 3'TEN TÜRETİLEN SEKTÖREL SINIFLAMA	46

YÖNETİCİ ÖZETİ

Küresel Göstergeler ve Türkiye'nin Konumu

- 2013 yılında Türkiye dünyada; 820 milyar dolarlık cari fiyatlarla hesaplanan GSYH'si ile 18, 10.807 dolarlık kişi başına GSYH'si ile 65 ve 19.020 dolarlık SGP'ye göre kişi başına GSYH'si ile 59. sırada yer almıştır.
- 2013 yılında Türkiye'de yüzde -7,92'lik cari denge/GSYH oranı gerçekleşmiştir. Muhtelif kriterler açısından Türkiye dünyada, 151,8 milyar dolarlık ihracatı ile 33. sırada, 251,6 milyar dolarlık ithalatı ile 20. sırada ve yüzde 9,7'lik işsizlik oranı ile 36. sırada yer almıştır.
- 2012 döneminde 18 trilyon dolar olan küresel ihracat 2013 yılında yüzde 1,5 azalarak 17,73; 18,27 trilyon dolar olan küresel ithalat ise yüzde 0,2 artarak 18,31 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir.
- 2013 yılında küresel ihracatın yüzde 57,9'u hammadde (ara mallar) (10,3 trilyon dolar), yüzde 26'sı tüketim malları (4,6 trilyon dolar) ve yüzde 15,2'si yatırım (sermaye) malları (2,7 trilyon dolar) ticaretinden oluşmuştur. Küresel ithalatın ise yüzde 59,8'i hammadde (ara mallar) (10,9 trilyon dolar), yüzde 24,5'i tüketim malları (4,5 trilyon dolar) ve yüzde 15,4'ü yatırım (sermaye) mallarından (2,8 trilyon dolar) oluşmuştur.
- 2013 yılında küresel ticaretin (ihracat) yüzde 67'si altı sektör tarafından gerçekleştirilmiştir. Bunlar aldıkları paylara göre sırasıyla "makine ve teçhizat", "madencilik ve taşocakçılığı", "kimyasal madde ve ürünler", "motorlu kara taşıtları", "kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt" ve "ana metal sanayisi"dir.
- 2013 yılında kıymet bakımından en fazla ihracat gerçekleştiren ülke 2.207 milyar dolarlık tutar ile Çin olurken, bu ülkeyi sırasıyla ABD (1.429 milyar dolar) ve Almanya (1.386 milyar dolar) takip etmiştir. Söz konusu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 10 ülke birlikte toplam ihracattan yüzde 50,3 pay almıştır.
- 2013 yılında kıymet bakımından en fazla ithalat gerçekleştiren ülke 2.258 milyar dolarlık tutar ile ABD olurken, bu ülkeyi sırasıyla Çin (1.845 milyar dolar) ve Almanya (1.132 milyar dolar) takip etmiştir. Söz konusu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 10 ülke birlikte toplam ithalattan yüzde 52,3 pay almıştır.

- 2013 yılında küresel mal ihracatının yüzde 33,1'ini Avrupa Birliği (AB) (5.873 milyar dolar), yüzde 32,1'ini Diğer Asya (5.693 milyar dolar), yüzde 10,6'sını Kuzey Amerika (1.871 milyar dolar), yüzde 7,2'sini Yakın ve Orta Doğu (1.283 milyar Dolar) ve yüzde 6,7'sini Diğer Avrupa (1.187 milyar dolar) bölgeleri oluşturmuştur.
- 2013 yılında küresel mal ithalatının yüzde 33,7'sini Diğer Asya (6.173 milyar dolar), yüzde 31,4'ünü AB (5.753 milyar dolar), yüzde 14,8'ini Kuzey Amerika (2.712 milyar dolar), yüzde 5,6'sını Diğer Avrupa (1.016 milyar dolar) ve yüzde 4,2'sini Yakın ve Orta Doğu (776 milyar dolar) oluşturmuştur.
- Ekonomik Bölgelere göre 2013 yılında APEC 8.332 milyar dolar, AB 5.873 milyar dolar, NAFTA 2.247 milyar dolar, İKT 2.241 milyar dolar ve ASEAN 1.373 milyar dolar ihracat yapmıştır. İthalatta da aynı sıra bozulmamış, APEC 9.292 milyar dolar, AB 5.753 milyar dolar, NAFTA 3.084 milyar dolar, İKT 1.765 milyar dolar ve ASEAN 1.381 milyar dolar tutarında ithalat gerçekleştirmiştir.
- Küresel imalat sanayi ticareti (ihracat) 2013 yılında 14,5 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde küresel imalat sanayii ihracatının yüzde 33,9'u orta-ileri teknoloji ürünler, yüzde 23,4'ü orta-düşük teknoloji ürünler, yüzde 22,5'i yüksek teknoloji ürünler ve yüzde 20,2'sini düşük teknoloji ürünler oluşturmuştur

Türkiye'nin Dış Ticareti

- 2013 yılında ise bir önceki yıla göre ihracat 600 milyon dolarlık azalış ile 151,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ithalatımız 251,7 milyar dolar olmuştur. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 60 olmuştur. Dış ticaret açığımız 2013 yılında ise bir önceki yıla göre yüzde 19'luk bir artışla 99,8 milyar dolara çıkmıştır.
- 2012 yılında 16,3 milyar dolar olarak gerçekleşen altın ihracatı, 2013 yılında yüzde 57 oranında azalarak 6,9 milyar dolara gerilemiştir. Altın ithalatı ise aynı dönemde yüzde 90 artış göstererek 8 milyar dolardan 16 milyar dolara çıkmıştır.
- 2012 yılında 7,7 milyar dolar gerçekleşen enerji ihracatı, 2013 yılında yüzde 13 oranında azalarak 6,7 milyar dolara gerilemiştir. Enerji ithalatı ise aynı dönemde yüzde 7 azalarak 60,1 milyar dolardan 55,9 milyar dolara gerilemiştir. Enerji dışı

dış ticaret açığı 2012 yılında 31,6 milyar dolar, 2013 yılında ise 50,6 milyar dolardır.

- 2012 yılında yüzde 0,85 olan Türkiye'nin küresel ihracat içindeki payı, 2013 yılında az da olsa artarak yüzde 0,86'ya yükselmiştir. Küresel ithalat içinde Türkiye'nin payı ise 2012 yılında yüzde 1,29 iken 2013 yılında yüzde 1,37'ye yükselmiştir.
- 2007 yılında Türkiye'nin ihracatının GSYH içerisindeki payı yüzde 17 iken 2013 yılında bu oran yüzde 19 olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılında ithalatın GSYH içindeki payı yüzde 26 iken, 2013 yılında bu oran 5 puan artışla yüzde 31 olmuştur.

Sektörel Sınıflandırmalara Göre Türkiye'nin İhracatı ve İthalatı

- 2013 yılında BEC sınıflamasına göre hammadde (aramaları) ihracatımız 2012 yılına göre yüzde 9 oranında düşüşle 74,8 milyar dolar olmuştur. Tüketim malları ihracatımız yüzde 9 oranında artışla 60,7 milyar dolar olurken, yatırım (sermaye) malları ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 14 oranında artışla 15,6 milyar dolar olmuştur.
- 2013 yılı BEC sınıflamasına göre ithalatımızda en fazla artış yüzde 14 ile tüketim mallarında gerçekleşmiştir ve bu grupta yapılan ithalat 30,4 milyar dolar olmuştur. Hammadde (aramaları) ithalatı yüzde 5 oranında artışla 2013 yılında 183,8 milyar dolar, yatırım(sermaye) ithalatı ise yüzde 8 oranında artışla 36,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.
- 2013 yılında en fazla ihracat yapılan sektörler sırasıyla "Tekstil, Giyim ve Deri" (28,6 milyar dolar), "Makine ve Teçhizat" (21,5 milyar dolar) ve "Motorlu Kara Taşıtları"dır(18,2 milyar dolar).
- 2013 yılında en fazla ithalat sırasıyla "Makine Teçhizat" (43,7 milyar dolar), "Ana Metal Sanayii" (35,2 milyar dolar) ve "Kimyasal Madde ve Ürünler"(33,5 milyar dolar) sektörlerinde gerçekleşmiştir.
- 2013 yılında en fazla ihracatın gerçekleştirildiği ilk üç fasıl; "Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer" (17 milyar dolar), "Kazan: makina ve cihazlar, aletler, parçaları" (13 milyar dolar), "Demir ve çelik" (9,9 milyar dolar) olmuştur.
- 2013 yılında en fazla ithalatın yapıldığı ilk üç fasıl; "Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar" (55,9 milyar dolar), "Kazan: makina ve cihazlar, aletler, parçaları" (30,2 milyar dolar), "Demir ve çelik" (18,7 milyar dolar) olmuştur.

- 2013 yılı ihracatta ilk 10 GTİP'in, BEC sınıflamasına göre 7'si tüketim mallarından, 2'si hammaddeden (aramaları), 1'i ise yatırım sermaye mallarından oluşmaktadır. 2013 yılı ithalatında ilk 10 GTİP'in, BEC sınıflamasına göre 8'i hammaddeden (aramaları), 1'i tüketim mallarından, 1'i ise yatırım (sermaye) mallarından oluşmaktadır.
- 2013 yılında ise 5.329 GTİP toplamda 100,7 milyar dolar dış ticaret fazlası yaratırken 8.716 GTİP toplamda 200,7 milyar dolar dış ticaret açığı yaratmaktadır. Toplam 5.329 GTİP'in 27 tanesinde dış ticaret fazlası değer olarak 500 milyon doların üzerindeyken 2.855 tanesinde dış ticaret fazlası 1 milyon doların altındadır.

Teknolojik Sınıflamaya Göre Türkiye'nin İthalatı ve İhracatı

- 2013 yılında imalat sanayi ihracatımızda düşük teknolojlili ürünlerin payı yüzde 34, orta-düşük teknolojik ürünlerin payı yüzde 31, orta-ileri teknolojlili ürünlerin payı yüzde 32 ve yüksek teknolojlili ürünlerin payı yüzde 3'tür.
- 2013 yılı imalat sanayi ithalatımızın teknolojik kompozisyonunda ise düşük teknolojlili ürün payı yüzde 32, orta-düşük teknolojlili ürün payı yüzde 34, orta-ileri teknolojlili ürün payı yüzde 41 ve yüksek teknolojlili ürün payı yüzde 12'dir.

Ülke, Coğrafi Bölge ve Ekonomik Bölgelere Göre Türkiye'nin İhracatı ve İthalatı

- 2012 ve 2013 yıllarında 10 milyar dolar üstü ihracat gerçekleştirdiğimiz ülkeler Almanya ve Irak olmuştur. 2012 yılında 5 ila 10 milyar dolar arası ihracat gerçekleştirdiğimiz ülkeler arasında İran, İngiltere, BAE, Rusya, İtalya, Fransa, A.B.D. yer alırken bu ülkelerden İran'a ve B.A.E'ye gerçekleştirilen ihracat 2013 yılında bir alt kategoride yer almıştır.
- 2012 ve 2013 yıllarında 10 milyar dolar üstü ithalat yaptığımız 6 ülke bulunmaktadır. Bu ülkeler sırasıyla; Rusya, Almanya, Çin, A.B.D., İtalya, İran'dır. 2012 yılında 5 ila 10 milyar dolar arası ithalat yaptığımız ülkeler arasında Fransa, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İspanya yer alırken 2013 yılında bu kategoriye İsviçre ve B.A.E dâhil olmuştur.
- 2013 yılında ihracatımızda ilk sırada yer alan üç ülke; Almanya (13,7 milyar dolar), Irak (11,9 milyar dolar), İngiltere (8,7 milyar dolar) olmuştur. 2013 yılında

ithalatımızda ilk sırada yer alan üç ülke; Rusya (25,1 milyar dolar), Çin (24,7 milyar dolar), Almanya'dır (24,2 milyar dolar).

- 2013 yılında toplam ihracatımızın yüzde 42'si Avrupa Birliği ülkelerine, yüzde 23'ü Yakın ve Orta Doğu ülkelere, yüzde 9'u Diğer Avrupa'ya, yüzde 8'i Diğer Asya ülkelere ve yüzde 7'si Kuzey Afrika'ya gerçekleştirilmiştir. Aynı yıl ithalatımızın yüzde 37'si Avrupa Birliği ülkelerinden, yüzde 22'si Diğer Asya ülkelerinden, yüzde 16'sı Diğer Avrupa ülkelerinden, yüzde 9'u Yakın ve Orta Doğu ülkelerinden yapılmıştır.
- 2013 yılında İslam Konferansı Teşkilatı ülkelerine gerçekleştirilen ihracat, toplam ihracatımızdan yüzde 33 pay alırken bu ülkelere yapılan ithalat toplam ithalatımızdan yüzde 13 pay almıştır. Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) ülkelerine gerçekleştirilen ihracat toplam ihracatımızın yüzde 34'ünü; bu gruptaki ülkelere yapılan ithalat toplam ithalatın yüzde 14'ünü oluşturmaktadır. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na (KEİ) üye ülkelere 2013 yılında 20,4 milyar dolar ihracat, bu ülkelere 41,3 milyar dolar ithalat gerçekleştirilmiştir. KEİ'nin ihracatımızdaki payı yüzde 13, ithalatımızdaki payı yüzde 16'dır.

Diğer Unsurlara Göre Türkiye'nin Dış Ticareti

- 2012 yılında 78 milyar dolar ile toplam ihracatımızda yüzde 55'lik paya sahip olan denizyolu ile ihracat 2013 yılında yüzde 6 oranında artarak 83 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6 oranında artarak toplam ihracatın yüzde 35'ini oluşturan karayolu ile ihracat ise denizyolundan sonra ikinci sırada yer almıştır.
- 2012 yılında 129 milyar dolar ile toplam ithalatımızda yüzde 55'lik paya sahip olan denizyolu taşımacılığı 2013 yılında yüzde 8 oranında artarak 139,9 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılında bir önceki yıla göre yüzde 2 oranında artarak toplam ihracatın yüzde 16'sını oluşturan karayolu ile ithalat ise denizyolundan sonra ikinci sırada yer almıştır.
- 2013 yılında gümrüklere göre ihracatımızda en fazla ihracat yapılan ilk üç gümrük müdürlüğü; toplam ihracattan aldığı yüzde 14 payla Halkalı Gümrük Müdürlüğü (21,6 milyar dolar), yüzde 7 payla Ambarlı Gümrük Müdürlüğü (11,2 milyar dolar) ve yüzde 7 payla Erenköy Gümrük Müdürlüğü (10,7 milyar dolar) olmuştur.

- 2013 yılında gümrüklere göre ithalatımızda en fazla ithalat yapılan ilk üç gümrük müdürlüğü; toplam ihracattan aldığı yüzde 11 payla A.H.L. Kargo Gümrük Müdürlüğü (27,8 milyar dolar), yüzde 7 payla Ambarlı Gümrük Müdürlüğü (17,9 milyar dolar) ve yüzde 7 payla Halkalı Gümrük Müdürlüğü (17,5 milyar dolar) olmuştur.
- Firmalar ihracatta kategorik olarak sınıflandırıldığında,100 milyon dolar üstü ihracat yapan firma sayısı 2012 ve 2013 yıllarında birbirine çok yakındır ve sırasıyla 165 ve 166 olmuştur. 2013 yılında 10 ila 100 milyon dolar arası ihracat yapan firmalar bir önceki yıla göre yüzde10 artışla 1.952 olmuş, 1 ila 10 milyon dolar arası ihracat yapan firmalar ise yüzde 7 artış göstererek 10.065 olmuştur.
- İthalatta firmaların kategorik sınıflandırmasına bakıldığında ise, 100 milyon dolar üstü ithalat yapan firma sayısı 2013 yılında bir önceki yıla göre artarak 302 olmuştur. 2012 yılında 10 ila 100 milyon dolar arası ithalat yapan firma sayısı 1.999 iken 2013 yılında 2.141'e çıkmıştır. 1 ila 10 milyar dolar arası ithalat yapan firma sayısı ise 9.599 olmuştur
- 2012 yılında Dahilde İşleme Rejimi ile gerçekleştirilen ihracat toplam ihracatın yüzde 43'ünü oluşturmaktadır. 2013 yılında ise Dahilde İşleme Rejimi kapsamında gerçekleştirilen ihracat 68,1 milyar dolar ile toplam ihracatın yüzde 45'ini oluşturmaktadır.
- 2012 yılında Dahilde İşleme Rejimi ile gerçekleştirilen ithalat toplam ithalatın yüzde 10'unu oluşturmaktadır. 2013 yılında ise Dahilde İşleme Rejimi kapsamında gerçekleştirilen ithalat 23,8 milyar dolar ile toplam ithalatın yüzde9'unu oluşturmaktadır.

GİRİŞ VE METODOLOJİ

Ticari gelişmeleri küresel ve ulusal ölçekte ele alan bu çalışmada 2012-2013 dönemi esas alınmıştır.

Türkiye'ye ilişkin dış ticaret verileri, Bakanlığımız ve TUIK işbirliği ile oluşturulan dış ticaret veri tabanı, diğer veriler ise TUIK'ten temin edilmiş olup, söz konusu veriler kamuya açık kaynaklardan temin edilebilir.

Uluslararası dış ticaret verileri, Dünya Bankası WITS veri tabanından temin edilmiştir. İhracat verileri FOB, ithalat verileri CIF cinsinden değerlendirilmiştir. Veriler ülkelerin beyanına dayanmakta olup, belirli yıllarda belirli ülkelerin verisini beyan etmediği veya beyan ettiği verileri belirli sektörler için olduğundan daha az gösterdiği (gizleme) tespit edilmiştir. Eksik veriler, mümkün olduğu ölçüde Unctad Trademap veri tabanından tamamlanmıştır. Uluslararası dış ticaret verileri dışında kalan diğer veriler ise Dünya Bankası Dünya Kalkınma Göstergeleri ve IMF Dünya Ekonomisinin Görünümü veri tabanlarından temin edilmiştir. Söz konusu veri tabanlarına son erişim tarihi Aralık 2014'tür.

Ticaret verileri, Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması (ISIC Rev. 3), Standart Uluslararası Ticaret Sınıflamasına Dayalı Geniş Ekonomik Gruplara Göre Sınıflama (BEC), Uyumlaştırılmış Mal Tanım ve Kod Sistemi 2012 (HS 2012) ve Uluslararası Standart Ticaret Sınıflaması'na (SITC) göre değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada ülkeler 11 adet coğrafi bölge altında toplanmıştır. Bu bölgeler, Avrupa Birliği (AB), Diğer Avrupa (AB Hariç), Kuzey Amerika, Güney Amerika, Orta Amerika ve Karayipler, Yakın ve Orta Doğu, Diğer Asya, Kuzey Afrika, Diğer Afrika, Avustralya ve yeni Zelanda ve Diğer Okyanusya ve Kutup Bölgesi Ülkeleri olarak belirlenmiştir. Küresel dış ticaret verileri bölge içi ticareti de kapsamaktadır.

Çalışmada dokuz adet ekonomik işbirliğinin küresel ticarete ve Türkiye'nin dış ticaretinde ağırlıkları değerlendirilmektedir. Bu ekonomik bölgeler, Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC), Avrupa Birliği (AB), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ), Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Güney-Doğu Asya Ülkeleri İşbirliği (ASEAN), Güney Asya Bölgesel İşbirliği Teşkilatı ve Güney Amerika Ortak Pazarı'dır. Ayrıca, ekonomik

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
RYKGM - EADD

işbirliği içerisinde olmasalar da sınırimıza komşu ülkelerde ayrı bir grup olarak çalışmaya ilave edilmiştir. Küresel dış ticaret verileri bölge içi ticareti de kapsamaktadır.

I. KÜRESEL GÖRÜNÜM

Bu bölümde 2012-2013 döneminde Türkiye ve karşılaştırma yapılabilmesi için seçilmiş bazı ülke ve ekonomik gruplara ilişkin makroekonomik göstergeler sunulmaktadır.

Tablo 1, 2012-2013 döneminde Türkiye ile birlikte dünya, bazı ülke ve ekonomik gruplar için GSYH, reel büyüme, kişi başına GSYH ve satınalma gücü paritesine (SGP) göre GSYH değerlerini göstermektedir.

Tablo 1: 2012-2013 Döneminde Bazı Ülke ve Ekonomik Gruplar için GSYH, Reel Büyüme, Kişi Başına GSYH ve SGP'ye göre Kişi Başına GSYH

	GSYH (Milyar \$)		Reel Büyüme (%)		Kişi Başına GSYH (\$)		SGP'ye Göre Kişi Başına GSYH (\$)	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
<i>ABD</i>	16.163,2	16.768,1	2,32	2,22	51.496	53.042	51.496	53.042
<i>Almanya</i>	3.533,2	3.730,3	0,38	0,11	43.932	46.269	43.171	44.469
<i>Brezilya</i>	2.248,8	2.245,7	1,03	2,49	11.320	11.208	14.581	15.037
<i>Çin</i>	8.229,5	9.240,3	7,65	7,67	6.093	6.807	10.950	11.907
<i>Güney Kore</i>	1.222,8	1.304,6	2,29	2,97	24.454	25.977	31.822	33.140
<i>İspanya</i>	1.355,7	1.393,0	-2,09	-1,23	28.993	29.863	32.303	32.925
<i>İtalya</i>	2.091,8	2.149,5	-2,27	-1,93	35.132	35.926	35.571	35.597
<i>Polonya</i>	496,2	525,9	1,76	1,67	12.876	13.648	22.623	23.649
<i>Yunanistan</i>	249,5	242,2	-6,57	-3,32	22.494	21.956	25.588	25.705
<i>Türkiye</i>	786,3	820,0	2,10	4,00	10.459	10.807	18.186	19.020
<i>AB</i>	17.252,0	17.958,1	-0,40	0,06	34.119	35.438	34.638	35.502
<i>OECD</i>	47.418,1	47.976,9	1,27	1,35	37.804	38.029	36.941	37.966
<i>DÜNYA</i>	73.514,2	75.592,9	2,26	2,25	10.438	10.610	13.889	14.397

Kaynak: Dünya Bankası (Dünya Kalkınma Göstergeleri) ve TÜİK.

Buna göre 2013 yılında Türkiye dünyada;

- 820 milyar dolarlık cari fiyatlarla hesaplanan GSYH'si ile 18. sırada,
- 10.807 dolarlık kişi başına GSYH'si ile 65. Sırada,
- 19.020 dolarlık SGP'ye göre kişi başına GSYH'si ile 59. sırada yer almıştır.

Türkiye 2013 yılında yüzde 4'lük reel iktisadi büyüme sağlamıştır.

Tablo 2, 2012-2013 döneminde Türkiye ile birlikte dünya, bazı ülke ve ekonomik gruplar için cari denge/GSYH, ihracat, ithalat, işsizlik ve TÜFE değerlerini göstermektedir.

Tablo 2: 2012-2013 Döneminde Bazı Ülke ve Ekonomik Gruplar için Cari Denge Oranı, İhracat, İthalat, İşsizlik ve TÜFE

	Cari Denge/ GSYH (%)		İhracat (Milyar \$)		İthalat (Milyar \$)		İşsizlik (%)		TÜFE* (%)	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
ABD	-2,85	-2,39	1.545,7	1.428,6	2.335,5	2.257,8	8,08	7,35	2,07	1,46
Almanya	7,14	6,86	1.405,1	1.386,3	1.163,2	1.132,5	5,47	5,31	2,01	1,50
Brezilya	-2,41	-3,61	242,6	237,3	233,4	239,6	5,48	5,38	5,40	6,20
Çin	2,62	1,98	2.048,7	2.207,3	1.818,4	1.845,3	4,10	4,10	2,65	2,63
Güney Kore	4,16	6,12	547,9	559,6	519,6	515,6	3,23	3,13	2,19	1,31
İspanya	-1,20	0,77	295,3	297,9	337,3	331,8	24,80	26,10	2,45	1,41
İtalya	-0,26	0,97	501,3	506,2	488,6	470,8	10,68	12,21	3,04	1,22
Polonya	-3,68	-1,35	185,4	202,0	199,4	196,8	10,09	10,33	3,56	1,03
Türkiye	-6,15	-7,92	152,5	151,8	236,5	251,6	9,20	9,70	8,89	7,49
Yunanistan	-2,47	0,58	35,5	35,6	63,3	61,1	24,24	27,25	1,50	-0,92
AB	1,00	1,69	5.689,6	5.872,9	5.742,5	5.752,8	10,47		2,72	1,39
OECD			10.238,0	10.493,5	11.095,7	11.121,9	7,98		2,47	1,45
DÜNYA			18.000,0	17.725,7	18.274,6	18.306,7	5,58		3,69	2,63

Kaynak: Dünya Bankası (Dünya Kalkınma Göstergeleri ve WITS), Trademap. IMF ve TÜİK. 2012 yılına ilişkin ihracat ve ithalat istatistikleri Dünya Bankası, 2013 yılına ilişkin ihracat ve ithalat istatistikleri ise WITS'ten temin edilmiştir.

(*): Yıllık ortalama yüzde değişim esas alınmıştır.

Buna göre 2013 yılında Türkiye dünyada;

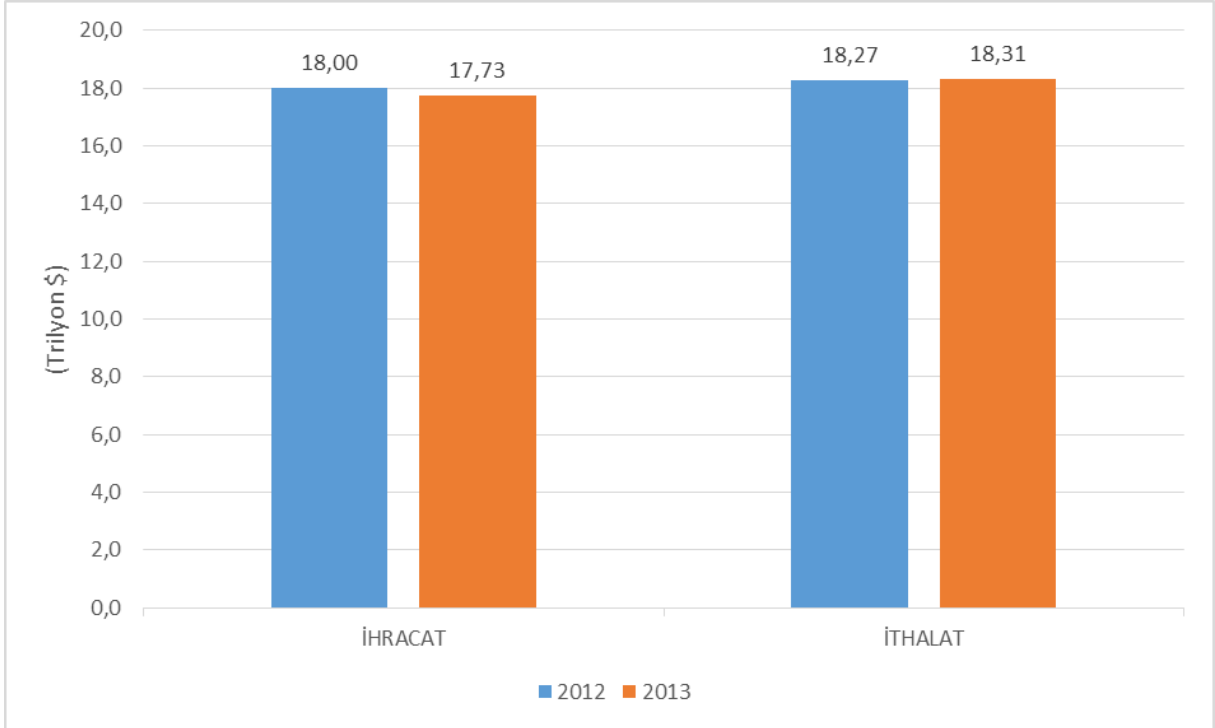
- 151,8 milyar dolarlık ihracatı ile 33. sırada,
- 251,6 milyar dolarlık ithalatı ile 20. sırada,
- Yüzde 9,7'lik işsizlik oranı ile 36. sırada ve
- Yüzde 7,49'luk TÜFE oranı ile 27. sırada yer almıştır.

2013 yılında Türkiye'de yüzde -7,92'lik cari denge/GSYH oranı gerçekleşmiştir.

1.1. KÜRESEL DIŞ TİCARET

Şekil 1, 2012-2013 döneminde küresel ihracat ve ithalat değerlerini göstermektedir. Buna göre 2012 döneminde 18 trilyon dolar olan küresel ihracat 2013 yılında yüzde 1,5 azalarak 17,73; 18,27 trilyon dolar olan küresel ithalat ise yüzde 0,2 artarak 18,31 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu değerlerin küresel gelire olan oranı ise ihracatta yüzde 24,5'ten yüzde 23,4'e, ithalatta ise yüzde 24,9'dan yüzde 24,2'ye düşmüştür.

Şekil 1: 2012-2013 Döneminde Küresel İhracat ve İthalat (Trilyon Dolar)

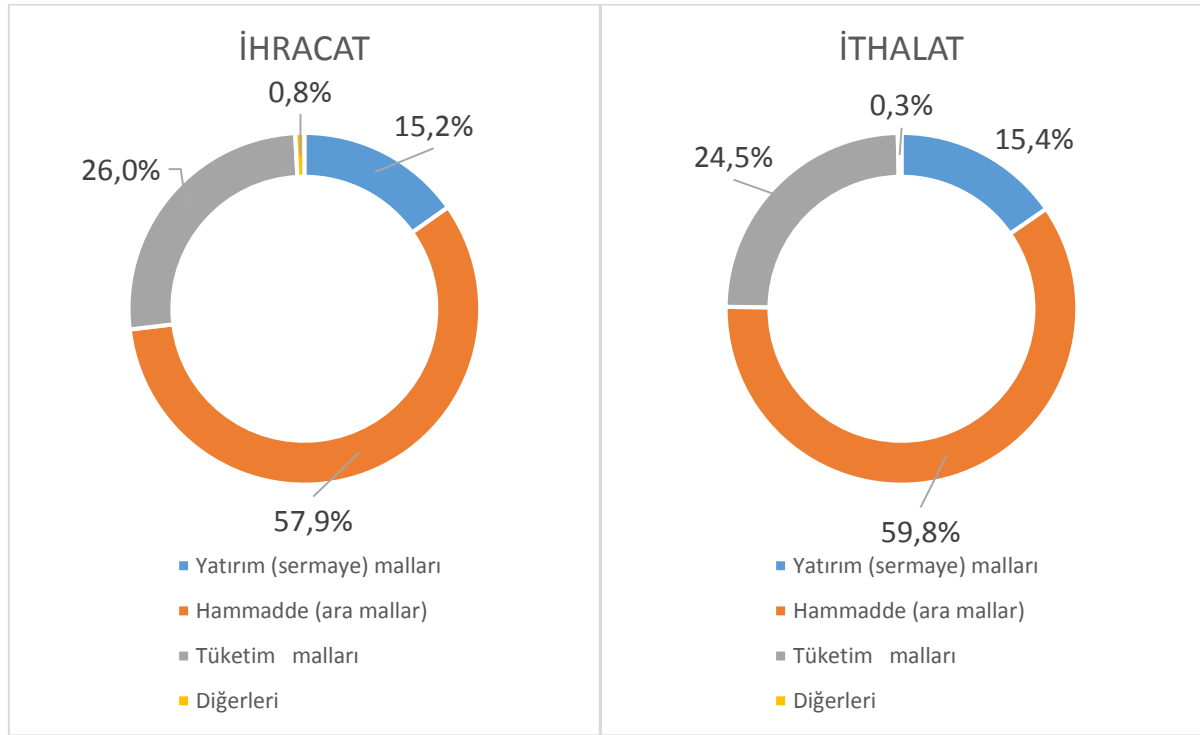
Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

1.2. SEKTÖRLERE GÖRE KÜRESEL DIŞ TİCARET

Şekil 2, 2013 yılında küresel ticaretin geniş ekonomik grupların sınıflamasına göre dağılımını göstermektedir. Buna göre küresel ihracatın yarısından fazlası hammadde ticaretinden kaynaklanmaktadır. 2013 yılında küresel ihracatın yüzde 57,9'u hammadde (ara mallar) (10,3 trilyon dolar), yüzde 26'sı tüketim malları (4,6 trilyon dolar) ve yüzde 15,2'si yatırım (sermaye) malları (2,7 trilyon dolar) ticaretinden oluşmuştur.

Küresel ithalatta da ağırlığın hammadde ticaretinden kaynaklandığı görülmektedir. Buna göre küresel ithalatın yüzde 59,8'i hammadde (ara mallar) (10,9 trilyon dolar), yüzde 24,5'i tüketim malları (4,5 trilyon dolar) ve yüzde 15,4'ü yatırım (sermaye) mallarından (2,8 trilyon dolar) oluşmuştur.

Şekil 2: 2013 Yılında Küresel Ticaretin Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre Dağılımı

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

Şekil 3, 2013 yılında küresel ihracat ve ithalatın ISIC Rev 3 sınıflaması temel alınarak oluşturulan sektörlere göre dağılımını göstermektedir.

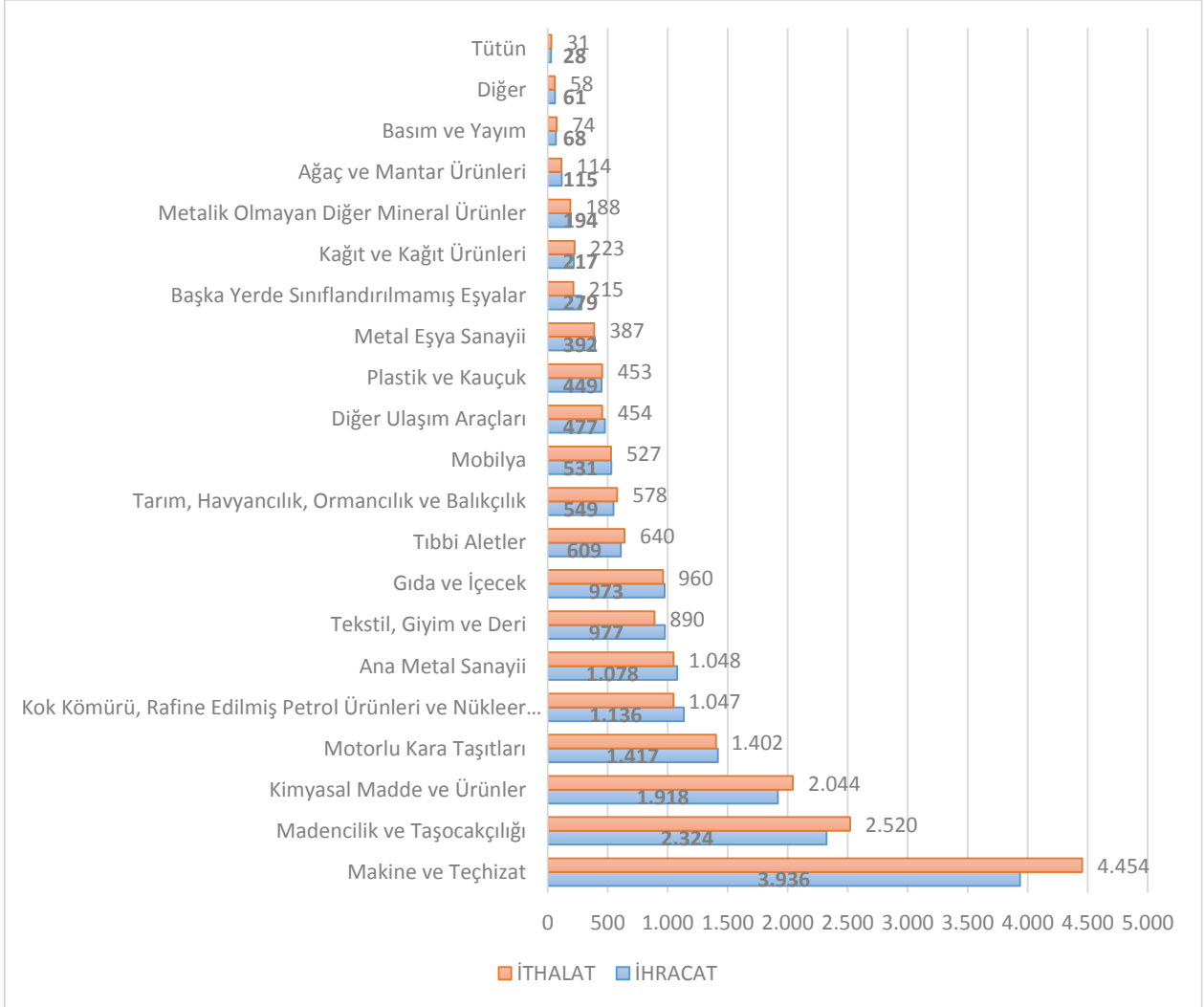
2013 yılında küresel ihracatın yüzde 67'si altı sektör tarafından gerçekleştirilmiştir. Bunlar aldıkları paylara göre sırasıyla makine ve teçhizat, madencilik ve taşocakçılığı, kimyasal madde ve ürünler, motorlu kara taşıtları, kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt ve ana metal sanayisidir. Bu sektörlerin 1 trilyon dolar üstü ihracat yapan sektörler olarak sınıflamak da mümkündür.

Küresel ihracatta, 2013 yılında 3,9 trilyon dolarlık ihracat ile yüzde 22 pay alan makine ve teçhizat sektörü ilk sırada yer alırken, bu sektörü 2,3 trilyon dolarlık ihracat ile küresel ihracatın yüzde 13,1'ini oluşturan madencilik ve taşocakçılığı sektörü izlemiştir.

Küresel ihracattan 1,9 trilyon dolarlık ihracat ile kimyasal madde ve ürünler yüzde 10,8 pay alırken, 1,4 trilyon dolarlık ihracat ile motorlu kara taşıtları sektörleri yüzde 8 pay almıştır. Küresel ihracattan kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt

sektörü 1,1 trilyon dolarlık ihracat yüzde 6,4, ana metal sanayisi ise 1,07 trilyon dolarlık ihracat ile yüzde 6,1 pay almışlardır.

Şekil 3: 2013 Yılında Sektörlere Göre Küresel Ticaret (Milyar Dolar)

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

Not: Şekilde "Başka Yerde Sınıflandırılmamış Eşyalar" sınıfı WITS veri tabanında Harmonize Sistem (2012) ile Trademap veri tabanının 999999 numaralı 6'lı kodundan gelmektedir. Bu kod evlilik, miras, öğrenci, tabut, insani yardım kuruluşu, malül, sakat, engelli, kişisel, yolcu beraberliği gibi türü belirtilmemiş eşyalar ile ülkelerin gizli verilerini kapsamaktadır.

Tablo 3, 2013 yılında küresel ihracattan, Tablo 4 ise küresel ithalattan en büyük payı alan ilk 10 tarife alt açılımını göstermektedir. Buna göre 2013 yılında kıymet bakımından en fazla ihraç edilen ilk 10 eşya türü küresel ihracatın yüzde 22,6'sını oluşturmuştur. Ham petrol ihracatı tek başına küresel ihracattan 1,56 trilyon dolarlık tutar ile yüzde 8,8 pay almıştır. Tabloda yer alan 10 tarife alt açılımdan dördü mineral yakıt ve yağlar faslına dahilken, üçü elektrikli makine ve cihazlar faslına girmektedir.

Tablo 3: 2013 Yılında Küresel İhracattan En Büyük Payı Alan İlk 10 Tarife Alt Açılımı (Milyar Dolar)

TARİFE 6	TARİFE 6_ADI	İHRACAT	PAY
270900	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	1.561	8,8%
271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar	668	3,8%
271012	Hafif yağlar ve müstahzarları	328	1,9%
870323	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1500cm ³ <silindir=<3000 cm ³)	269	1,5%
300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	259	1,5%
271121	Doğal gaz (gaz halinde)	226	1,3%
851712	Hücreli ağırlar için veya diğer kablosuz ağırlar için telefonlar	215	1,2%
854231	Elektronik entegre devreler; işlemci ve kontrolör	163	0,9%
854239	Diğer entegre devreleri	156	0,9%
847130	Portatif nümerik otomatik bilgi işlem makineleri; ağırlık<10 kg.	155	0,9%
	DİĞER	13.725	77,4%
	TOPLAM	17.726	100,0%

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

Tablo 4: 2013 Yılında Küresel İthalattan En Büyük Payı Alan İlk 10 Tarife Alt Açılımı (Milyar Dolar)

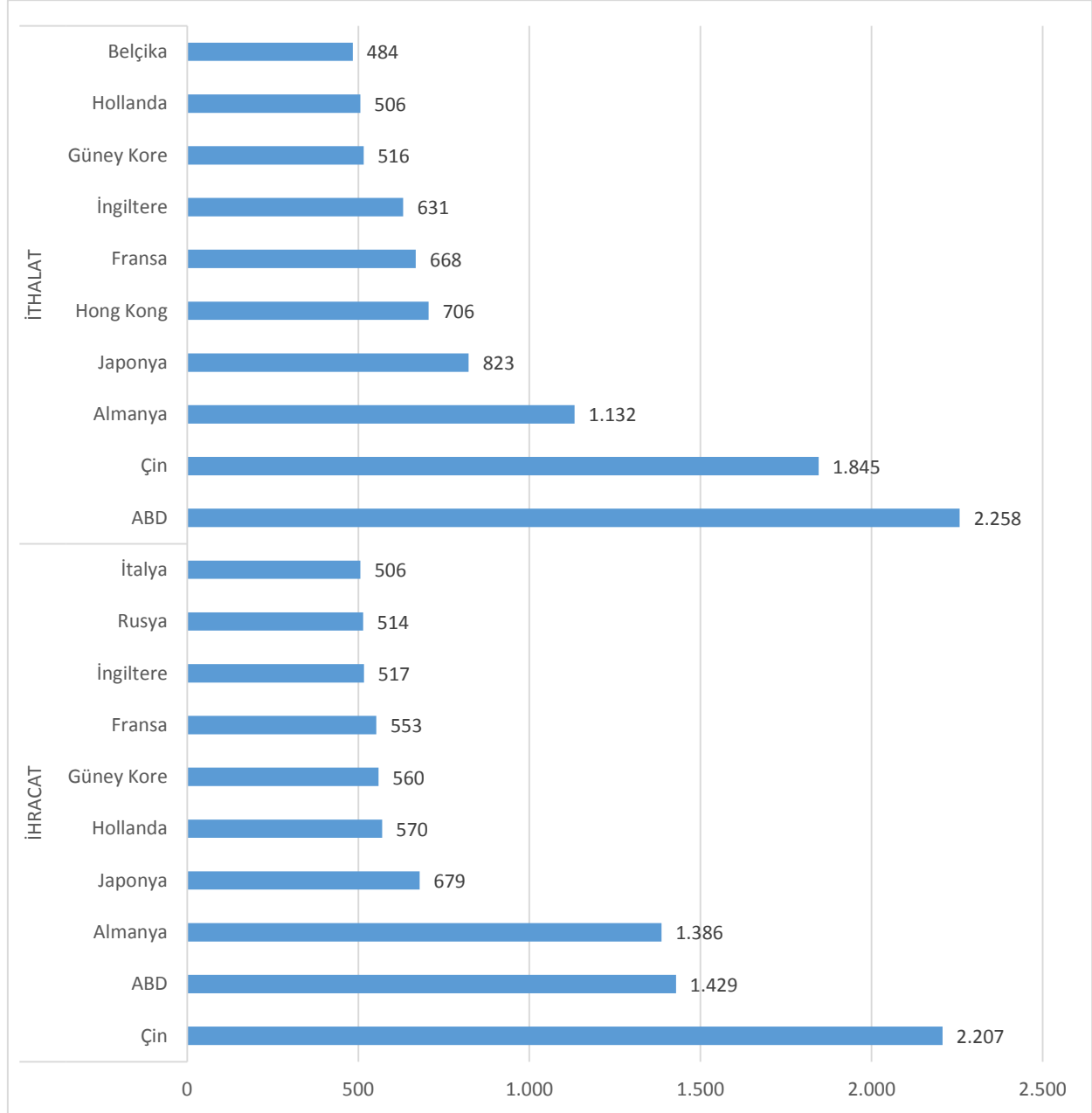
TARİFE 6	TARİFE 6_ADI	İTHALAT	PAY
270900	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	1.622	8,9%
271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar	590	3,2%
271012	Hafif yağlar ve müstahzarları	296	1,6%
300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	276	1,5%
870323	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1500cm ³ <silindir=<3000 cm ³)	267	1,5%
854231	Elektronik entegre devreler; işlemci ve kontrolör	264	1,4%
851712	Hücreli ağırlar için veya diğer kablosuz ağırlar için telefonlar	249	1,4%
271121	Doğal gaz (gaz halinde)	233	1,3%
854239	Diğer entegre devreleri	219	1,2%
271111	Doğal gaz (sıvılaştırılmış)	164	0,9%
	DİĞER	14.126	77,2%
	TOPLAM	18.307	100,0%

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

1.3. ÜLKE, COĞRAFİ BÖLGE VE EKONOMİK BÖLGELERE GÖRE DIŞ TİCARET

Şekil 4: 2013 Yılında Küresel İhracat/İthalatta İlk 10 Ülke

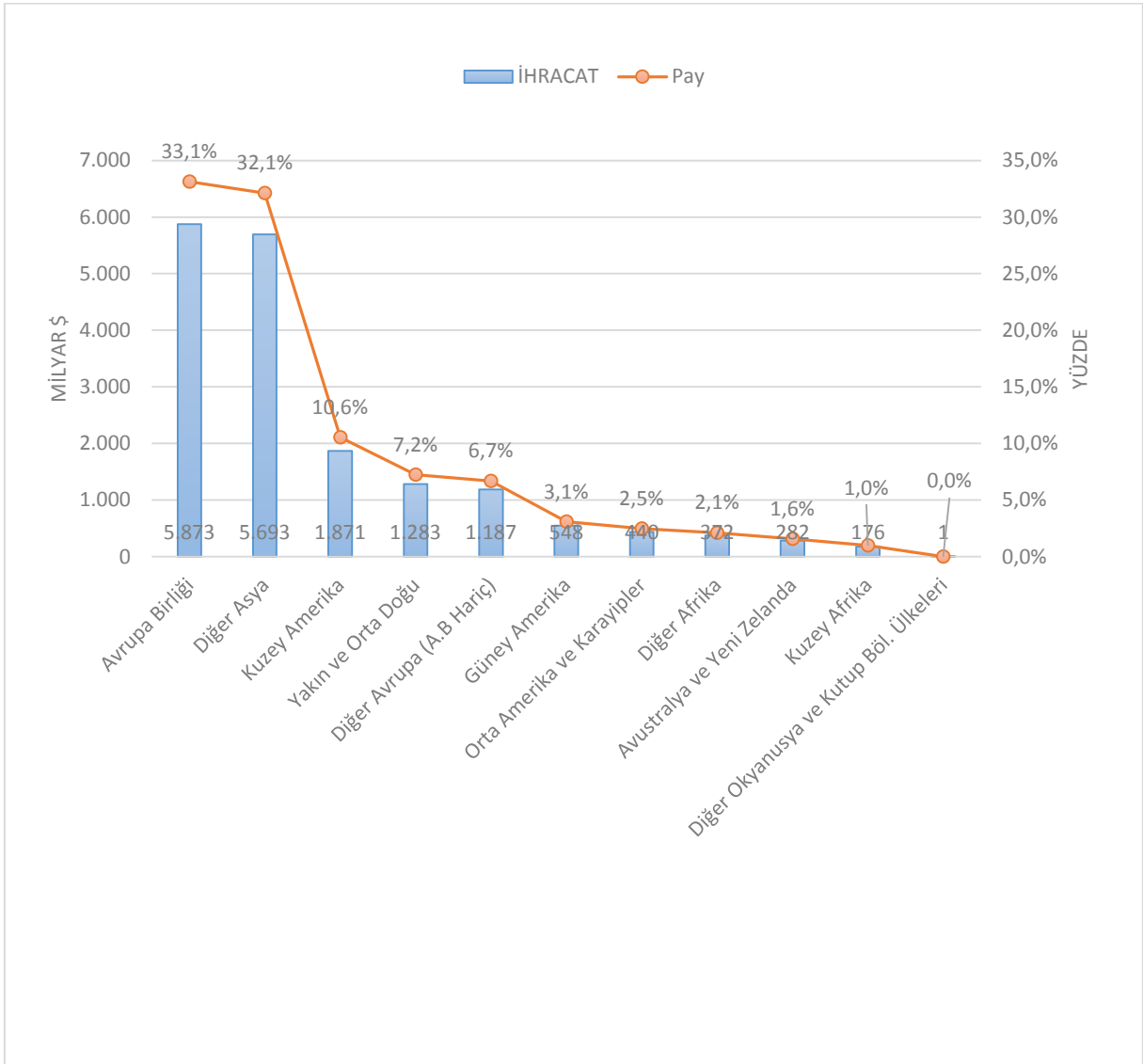

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

2013 yılında kıymet bakımından en fazla ihracat gerçekleştiren ülke 2.207 milyar dolarlık tutar ile Çin olurken, bu ülkeyi sırasıyla ABD (1.429 milyar dolar) ve Almanya (1.386 milyar dolar) takip etmiştir. Söz konusu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 10 ülke birlikte toplam ihracattan yüzde 50,3 pay almıştır.

2013 yılında kıymet bakımından en fazla ithalat gerçekleştiren ülke 2.258 milyar dolarlık tutar ile ABD olurken, bu ülkeyi sırasıyla Çin (1.845 milyar dolar) ve Almanya (1.132 milyar dolar) takip etmiştir. Söz konusu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 10 ülke birlikte toplam ithalattan yüzde 52,3 pay almıştır.

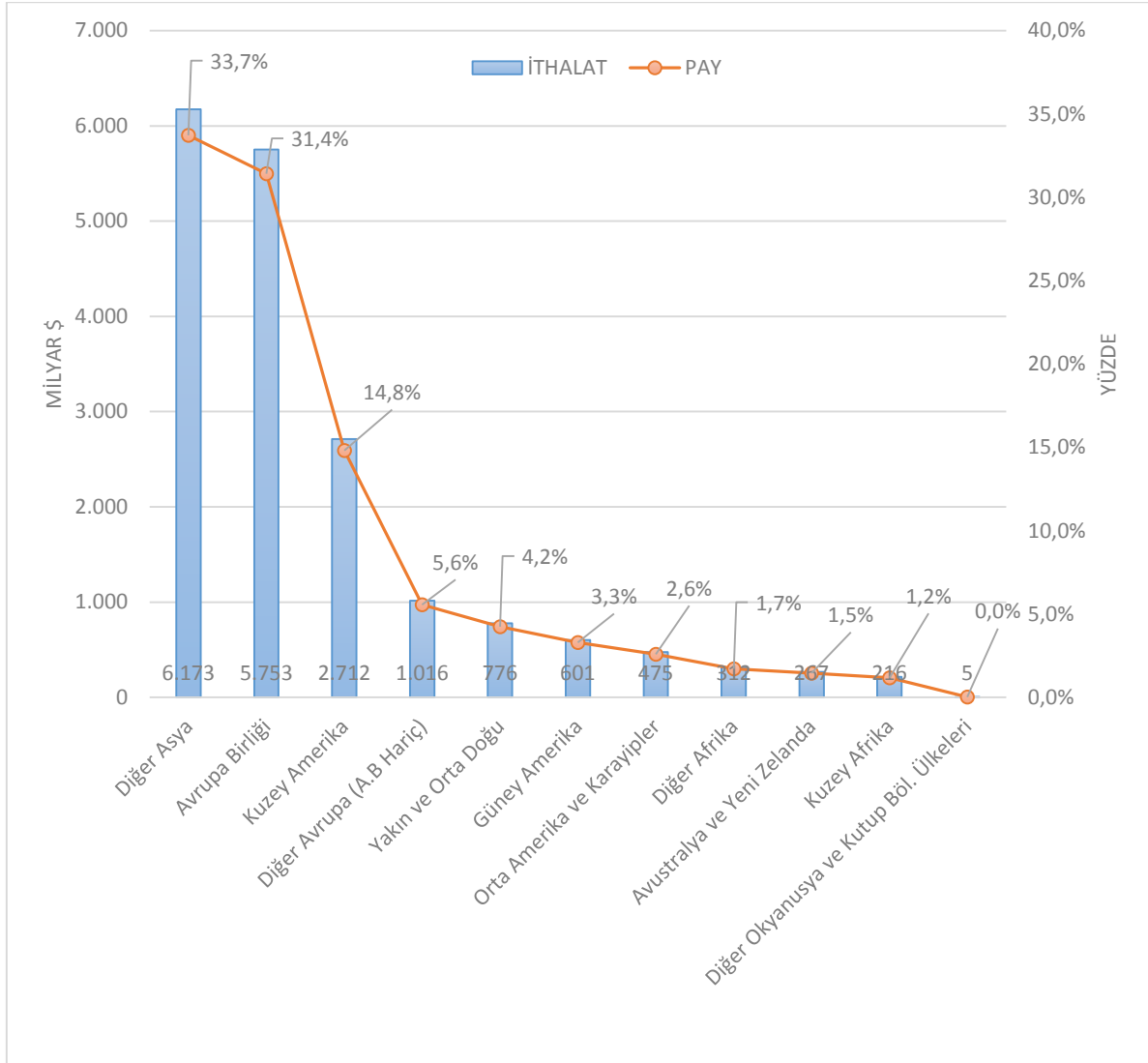
Şekil 5: 2013 Yılında Coğrafi Bölgelere Göre İhracat

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

2013 yılında küresel mal ihracatının yüzde 33,1'ini Avrupa Birliği (AB) (5.873 milyar dolar), yüzde 32,1'ini Diğer Asya (5.693 milyar dolar), yüzde 10,6'sını Kuzey Amerika (1.871 milyar dolar), yüzde 7,2'sini Yakın ve Orta Doğu (1.283 milyar Dolar) ve yüzde 6,7'sini Diğer Avrupa (1.187 milyar dolar) bölgeleri oluşturmaktadır.

Şekil 6: 2013 Yılında Coğrafi Bölgelere Göre İthalat

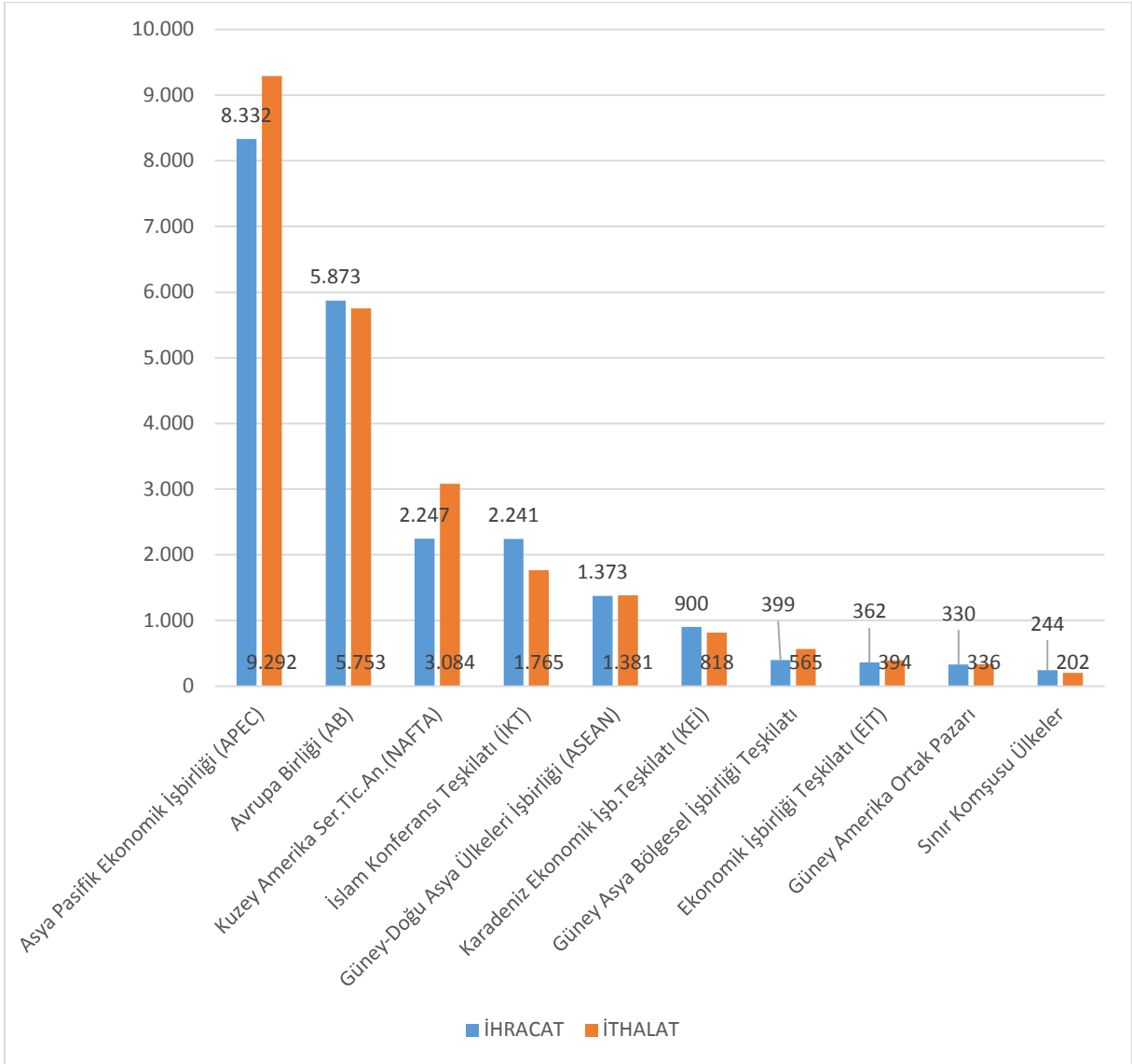

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

2013 yılında küresel mal ithalatının yüzde 33,7'sini Diğer Asya (6.173 milyar dolar), yüzde 31,4'ünü AB (5.753 milyar dolar), yüzde 14,8'ini Kuzey Amerika (2.712 milyar dolar), yüzde 5,6'sını Diğer Avrupa (1.016 milyar dolar) ve yüzde 4,2'sini Yakın ve Orta Doğu (776 milyar dolar) oluşturmaktadır.

Bu durum bölgesel olarak küresel ihracatta AB'nin, ithalatta ise Diğer Asya'nın başı çektiğini göstermektedir.

Şekil 7: 2013 Yılında Ekonomik Bölgelere Göre İhracat ve İthalat

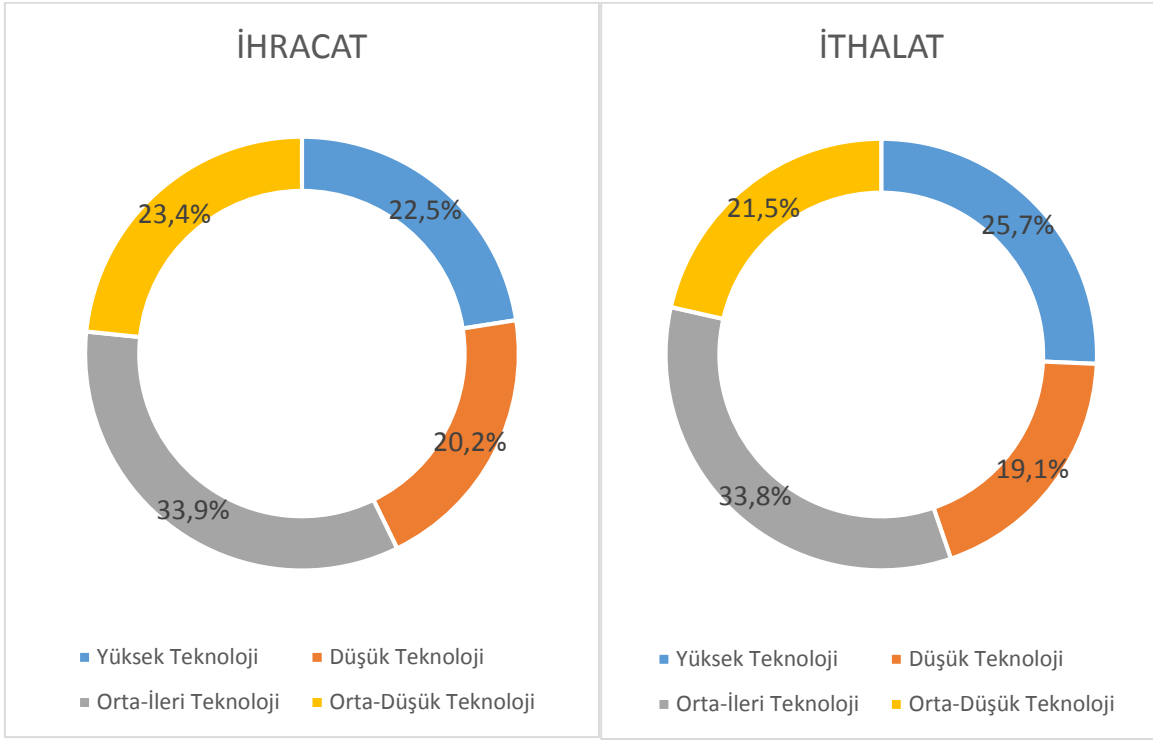
Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

2013 yılı verilerine göre küresel ticarete öne çıkan bölgelerin APEC, AB, NAFTA ve İKT olduğu söylenebilir. APEC 8.332 milyar dolar, AB 5.873 milyar dolar, NAFTA 2.247 milyar dolar, İKT 2.241 milyar dolar ve ASEAN 1.373 milyar dolar ihracat gerçekleştirmiştir.

İthalatta da aynı sıra bozulmamış, APEC 9.292 milyar dolar, AB 5.753 milyar dolar, NAFTA 3.084 milyar dolar, İKT 1.765 milyar dolar ve ASEAN 1.381 milyar dolar tutarında ithalat gerçekleştirmiştir.

1.4. TEKNOLOJİK SINIFLAMAYA GÖRE KÜRESEL TİCARET¹

Şekil 8: 2013 Yılında Teknolojik Sınıflamaya Göre İmalat Sanayiinin Küresel İhracat ve İthalatı

Kaynak: Dünya Bankası WITS ve Trademap'ten derlenmiştir.

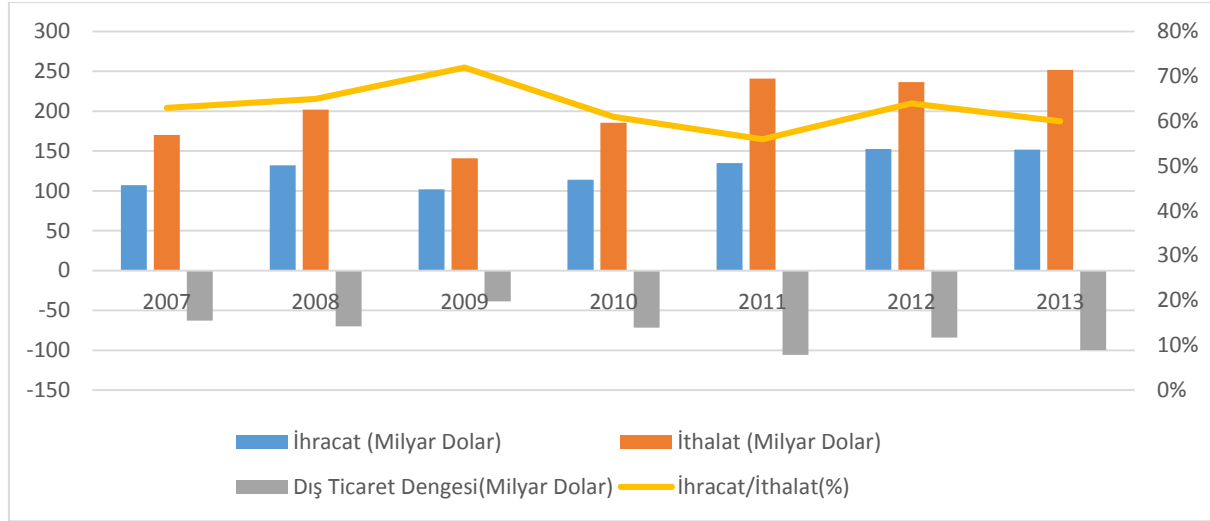
Küresel imalat sanayi ihracatı 2013 yılında 14,5 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde küresel imalat sanayii ihracatının yüzde 33,9'u orta-ileri teknoloji ürünler, yüzde 23,4'ü orta-düşük teknoloji ürünler, yüzde 22,5'i yüksek teknoloji ürünler ve yüzde 20,2'sini düşük teknoloji ürünler oluşturmuştur.

¹ Teknolojik sınıflama imalat sanayiine ilişkin bir sınıflama olduğundan, bu bölümde imalat sanayiinin küresel ticaret verileri ele alınmış olup tarım sektörü ile WITS veri tabanında Harmonize Sistemin (2012) ve Trademap veri tabanının 999999 numaralı kodu olan "Başka Yerde Sınıflandırılmamış Eşyalar" analize dahil edilmemiştir.

II. TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARETİ

2.1. DIŞ TİCARETİN GENEL DURUMU

Şekil 9: Türkiye'nin İhracatı, İthalatı ve Dış Ticaret Dengesi (Milyar Dolar) ile İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)

Kaynak: GTB

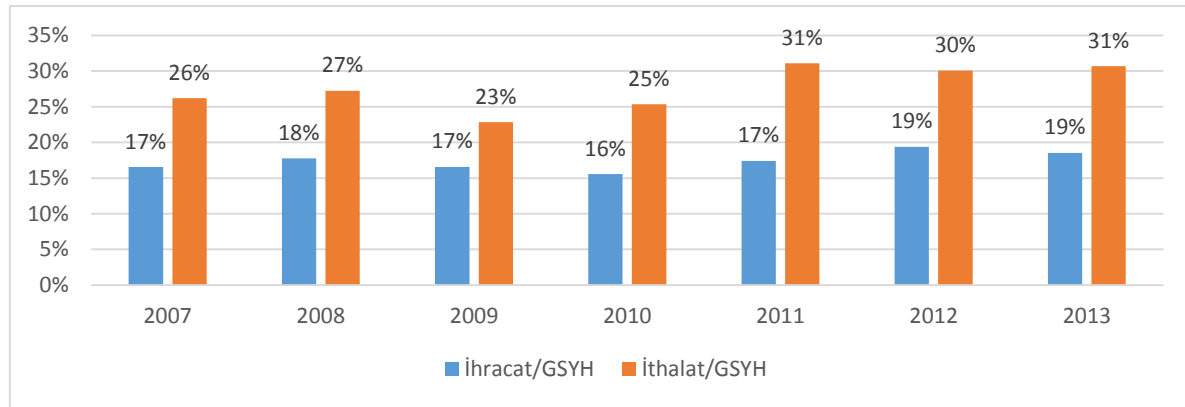
2007-2013 dönemi dış ticaretimize bakıldığında 2007 yılında 107,3 milyar dolar olarak gerçekleşen ihracat küresel krizin etkisinin görüldüğü 2009 yılında 102,1 milyar dolara düşmüş 2012 yılında ise 152,5 milyar dolarla bu dönemin en yüksek seviyesine çıkmıştır. 2013 yılında ise bir önceki yıla göre 600 milyon dolar azalan ihracat 151,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ithalatımız 2007 yılında 170,1 milyar dolar iken 2009 yılında 140,9 milyar dolara düşmüştür. İthalatımız 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla 185,5 milyar dolar ve 240,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve her iki yıl da yaklaşık yüzde 30 artış göstermiştir. 2013 yılında ise ithalatımız 251,7 milyar dolar ile bu dönemin en yüksek seviyesi olarak kaydedilmiştir.

İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2007 yılında yüzde 63 düzeyinde iken 2009 yılında yüzde 72'ye çıkmış 2011 yılında ise yüzde 56'ya düşmüştür. 2011 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranındaki bu düşüş, 2011 yılında ithalatımızda yüzde 30 oranında yüksek artış görülmesi ve ihracatımızın artış oranının yüzde 18'da kalmasıyla açıklanabilir. 2013 yılında ise ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 60 oranına çıkmıştır. Dış ticaret açığımız ise, 2007 yılında 62,8 milyar dolar iken 2009 yılında 38,8 milyar dolara düşmüş,

2011 yılında ise 105,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında ise bir önceki yıla göre yüzde 19'luk bir artışla 99,8 milyar dolara çıkmıştır.

2012-2013 döneminde küresel ticaret içinde Türkiye'nin payına bakıldığında, 2012 yılında yüzde 0,85 olan Türkiye'nin küresel ihracat içindeki payı, 2013 yılında az da olsa artarak yüzde 0,86'ya yükselmiştir. Küresel ithalat içinde Türkiye'nin payı ise 2012 yılında yüzde 1,29 iken 2013 yılında yüzde 1,37'ye yükselmiştir.

Şekil 10: Türkiye'nin İhracatının ve İthalatının GSYH İçindeki Payı

Kaynak: GTB

2007 yılında Türkiye'nin ihracatının GSYH içerisindeki payı yüzde 17 iken 2013 yılında bu oran yüzde 19 olarak gerçekleşmiştir. 2007-2013 döneminde ithalatın GSYH içindeki payı ihracata göre hayli yüksektir. 2007 yılında ithalatın GSYH içindeki payı yüzde 26 iken, 2013 yılında bu oran 5 puan artışla yüzde 31 olmuştur.

Tablo 5: 2012-2013 Dış Ticaret İstatistikleri (Dolar)

	2012	2013	Değişim
İhracat	152.461.699.759	151.802.637.087	0%
Altın İhracatı	16.325.215.432	6.998.608.470	-57%
Enerji İhracatı	7.708.168.751	6.724.654.396	-13%
İthalat	236.545.134.368	251.661.250.110	6%
Altın İthalatı	8.529.039.435	16.234.271.519	90%
Enerji İthalatı	60.117.406.893	55.917.154.679	-7%
Dış Ticaret Hacmi	389.006.834.127	403.463.887.197	4%
Dış Ticaret Dengesi	-84.083.434.609	-99.858.613.023	19%
Enerji Dışı Denge	-31.674.196.467	-50.666.112.740	60%
İhracat/İthalat (%)	64%	60%	

Kaynak: GTB

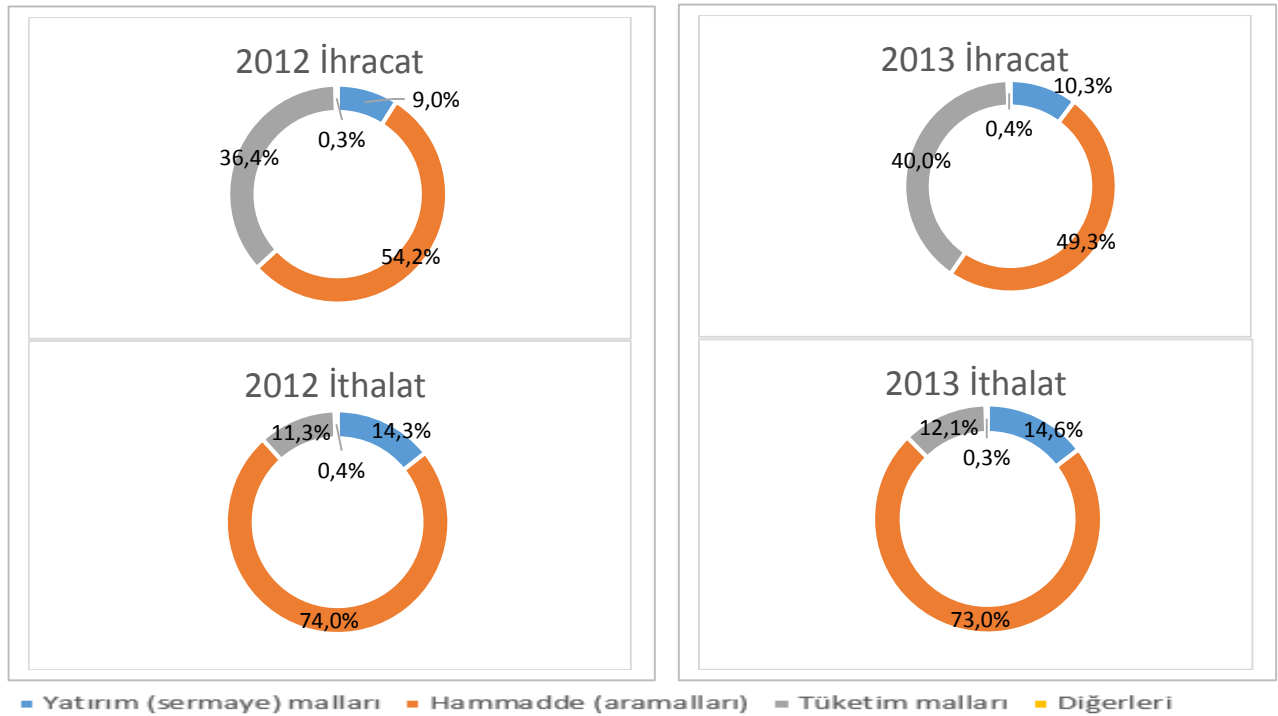
2013 yılında ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 0,4 oranında bir azalış gösterirken ithalatımız yüzde 6 oranında artış kaydetmiştir. Dış ticaret hacmi bir önceki yıla göre yüzde 4 artış kaydederek 403,5 milyar dolara; dış ticaret açığı ise bir önceki yıla göre yüzde 19 oranında artış ile 99,8 milyar dolara ulaşmıştır.

2012 yılında 16,3 milyar dolar olarak gerçekleşen altın ihracatı, 2013 yılında yüzde 57 oranında azalarak 6,9 milyar dolara gerilemiştir. Altın ithalatı ise aynı dönemde yüzde 90 artış göstererek 8 milyar dolardan 16 milyar dolara çıkmıştır.

2012 yılında 7,7 milyar dolar gerçekleşen enerji ihracatı (enerji ihracatında ve ithalatında sadece 27. fasıl istatistikleri kullanılmıştır), 2013 yılında yüzde 13 oranında azalarak 6,7 milyar dolara gerilemiştir. Enerji ithalatı ise aynı dönemde yüzde 7 azalarak göstererek 60,1 milyar dolardan 55,9 milyar dolara gerilemiştir. Enerji dışı dış ticaret açığı 2012 yılında 31,6 milyar dolar, 2013 yılında ise 50,6 milyar dolardır. Enerji dışı dış ticaret açığımız 2013 yılında yüzde 60 artış göstermiştir.

2.2. SEKTÖREL SINIFLANDIRMALARA GÖRE TÜRKİYE'NİN İHRACATI VE İTHALATI

Şekil 11: BEC Sınıflamasına Göre İthalat ve İhracat Payları

Kaynak: GTB

2013 yılında BEC sınıflamasına göre hammadde (aramaları) ihracatımız 2012 yılına göre yüzde 9 oranında düşüşle 74,8 milyar dolar olmuştur. Tüketim malları ihracatımız yüzde 9 oranında artışla 60,7 milyar dolar olurken, yatırım (sermaye) malları ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 14 oranında artışla 15,6 milyar dolar olmuştur.

2013 yılı BEC sınıflamasına göre ithalatımızda en fazla artış yüzde 14 ile tüketim mallarında gerçekleşmiştir ve bu grupta yapılan ithalat 30,4 milyar dolar olmuştur. Hammadde (aramaları) ithalatı yüzde 5 oranında artışla 2013 yılında 183,8 milyar dolar, yatırım(sermaye) ithalatı ise yüzde 8 oranında artışla 36,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6: ISIC Rev.3 Sınıflandırmasına Göre İhracatımız (Milyar Dolar)

Sektör Adı	2012	Pay	2013	Pay	Değ.%
<i>Tekstil, Giyim ve Deri</i>	26,1	17,1%	28,6	18,8%	9,3%
<i>Makine ve Teçhizat</i>	20,4	13,4%	21,5	14,1%	5,3%
<i>Motorlu Kara Taşıtları</i>	16,2	10,7%	18,2	12,0%	12,3%
<i>Ana Metal Sanayii</i>	29,1	19,1%	17,5	11,5%	-39,8%
<i>Gıda ve İçecek</i>	9,5	6,2%	10,7	7,0%	12,1%
<i>Kimyasal Madde ve Ürünler</i>	7,3	4,8%	7,6	5,0%	4,2%
<i>Metal Eşya Sanayii</i>	6,6	4,3%	7,1	4,7%	7,3%
<i>Plastik ve Kauçuk</i>	6,4	4,2%	7,0	4,6%	9,3%
<i>Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt</i>	7,2	4,7%	6,3	4,1%	-12,3%
<i>Mobilya</i>	4,9	3,2%	6,2	4,1%	25,3%
<i>Tarım, Havıyancılık, Ormanlık ve Balıkçılık</i>	5,4	3,5%	5,9	3,9%	9,9%
<i>Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler</i>	4,1	2,7%	4,3	2,8%	5,1%
<i>Madencilik ve Taşocakçılığı</i>	3,2	2,1%	3,9	2,6%	22,7%
<i>Diğer Ulaşım Araçları</i>	1,8	1,2%	2,3	1,5%	31,4%
<i>Kağıt ve Kağıt Ürünleri</i>	1,6	1,1%	1,9	1,3%	17,4%
<i>Tıbbi Aletler</i>	0,6	0,4%	0,8	0,5%	25,7%
<i>Ağaç ve Mantar Ürünleri</i>	0,7	0,4%	0,7	0,5%	10,0%
<i>Diğer</i>	0,7	0,5%	0,7	0,4%	-10,2%
<i>Tütün</i>	0,4	0,3%	0,5	0,3%	12,1%
<i>Basım ve Yayımlar</i>	0,2	0,1%	0,2	0,1%	-1,9%
Genel Toplam	152,5	100,0%	151,8	100,0%	-0,4%

Kaynak: GTB

ISIC Rev.3 sınıflandırmasına göre 2013 yılında en fazla ihracat yapılan sektörler sırasıyla “Tekstil, Giyim ve Deri” (28,6 milyar dolar), “Makine ve Teçhizat” (21,5 milyar dolar) ve “Motorlu Kara Taşıtları”dır (18,2 milyar dolar).

Söz konusu sınıflandırmaya göre ihracatı en fazla artan sektörler 2,4 milyar dolar artış ile “Tekstil, Giyim ve Deri” ve 2 milyar dolar artış ile “Motorlu Kara Taşıtları” olmuştur. En fazla düşüş görülen sektör ise 11,6 milyar dolarla “Ana Metal Sanayii” olmuştur.

Tablo 7: ISIC Rev.3 Sınıflandırmasına Göre İthalatımız (Milyar Dolar)

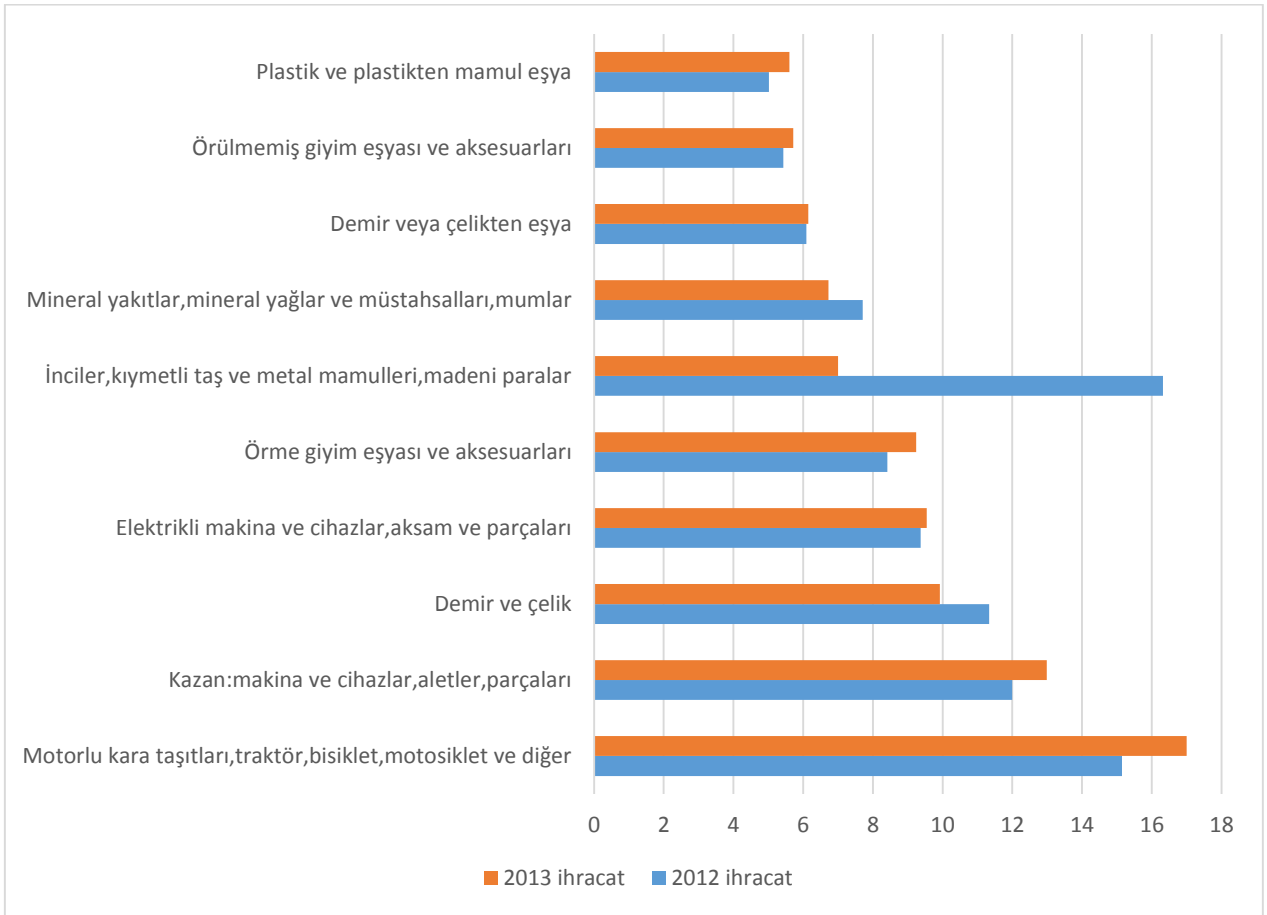
Sektör Adı	2012	Pay	2013	Pay	Değ.%
<i>Diğer</i>	50,0	21,2%	44,5	17,7%	-11,0%
<i>Makine ve Teçhizat</i>	39,1	16,5%	43,7	17,4%	11,7%
<i>Ana Metal Sanayii</i>	26,5	11,2%	35,2	14,0%	32,6%
<i>Kimyasal Madde ve Ürünler</i>	31,7	13,4%	33,5	13,3%	5,6%
<i>Motorlu Kara Taşıtları</i>	16,8	7,1%	19,4	7,7%	15,6%
<i>Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt</i>	19,2	8,1%	18,9	7,5%	-1,5%
<i>Tekstil, Giyim ve Deri</i>	9,2	3,9%	10,3	4,1%	11,6%
<i>Tarım, Hayvancılık, Ormancılık ve Balıkçılık</i>	7,5	3,2%	7,8	3,1%	3,6%
<i>Gıda ve İçecek</i>	5,1	2,2%	5,4	2,2%	6,2%
<i>Tıbbi Aletler</i>	4,5	1,9%	5,1	2,0%	12,8%
<i>Plastik ve Kauçuk</i>	4,5	1,9%	5,0	2,0%	11,4%
<i>Metal Eşya Sanayii</i>	4,0	1,7%	4,8	1,9%	20,6%
<i>Diğer Ulaşım Araçları</i>	4,9	2,1%	4,2	1,7%	-14,5%
<i>Kağıt ve Kağıt Ürünleri</i>	3,5	1,5%	3,8	1,5%	8,6%
<i>Mobilya</i>	3,3	1,4%	3,4	1,4%	2,4%
<i>Madencilik ve Taşocakçılığı</i>	2,8	1,2%	2,5	1,0%	-9,0%
<i>Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler</i>	1,7	0,7%	2,0	0,8%	17,0%
<i>Ağaç ve Mantar Ürünleri</i>	1,5	0,6%	1,4	0,6%	-1,5%
<i>Basım ve Yayım</i>	0,6	0,2%	0,6	0,2%	1,9%
<i>Tütün</i>	0,1	0,1%	0,1	0,1%	-0,1%
Genel Toplam	236,5	100,0%	251,7	100,0%	6,4%

Kaynak: GTB

ISIC Rev.3 sınıflandırmasına göre 2013 yılında en fazla ithalat sırasıyla “Makine Teçhizat” (43,7 milyar dolar), “Ana Metal Sanayii” (35,2 milyar dolar) ve “Kimyasal Madde ve Ürünler”(33,5 milyar dolar) sektörlerinde gerçekleşmiştir.

Söz konusu sınıflandırmaya göre ithalatı en fazla artan sektörler 8,6 milyar dolar artış ile “Ana Metal Sanayii” ve 4,6 milyar dolar artış ile “Makine Teçhizat” olmuştur.

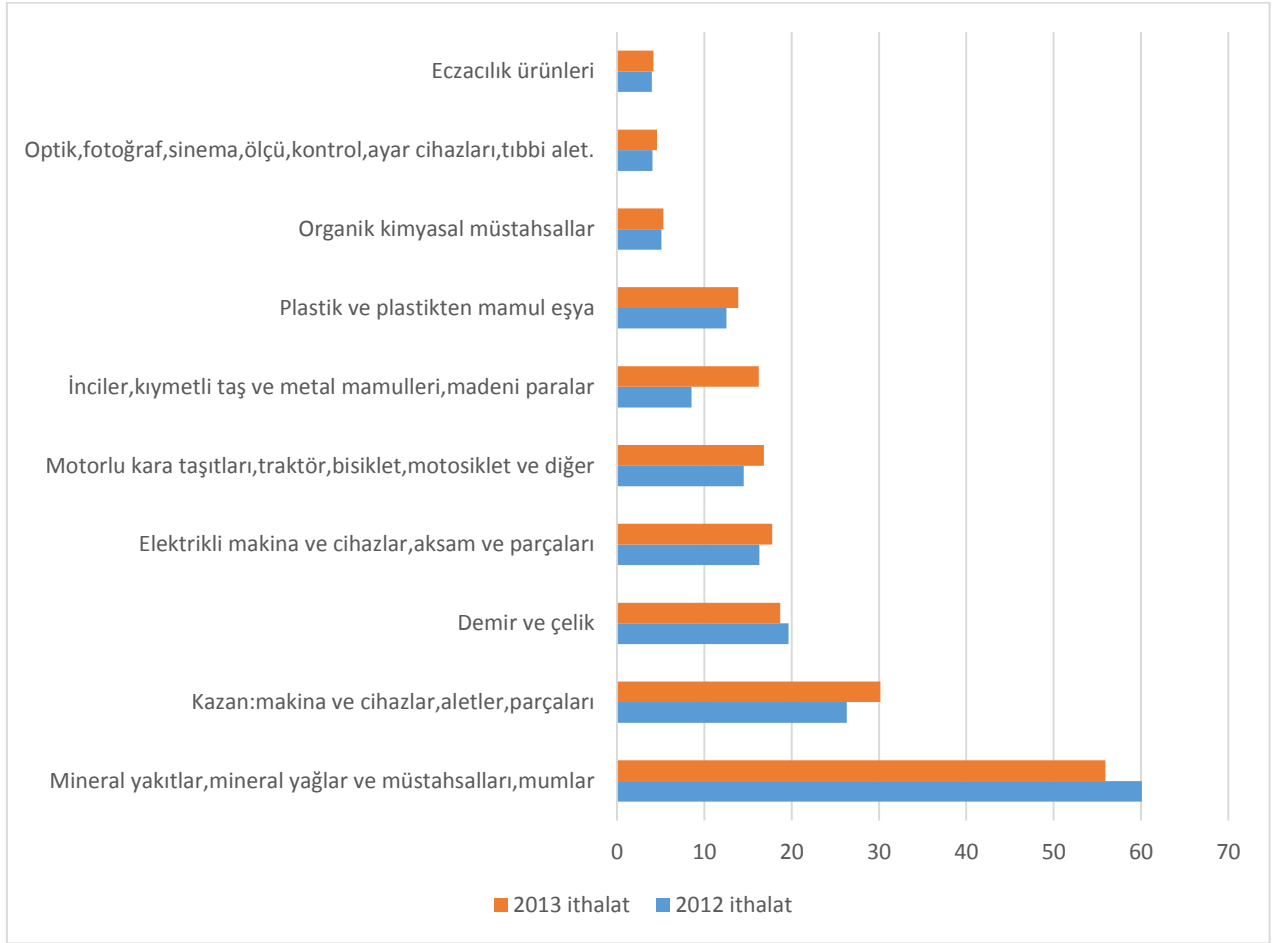
Şekil 12: 2013 Yılında Kıymet Bakımından En Fazla İhracat Yapılan İlk 10 Fasıll (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2013 yılında en fazla ihracatın gerçekleştirildiği ilk üç fasıl; “Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer” (17 milyar dolar), “Kazan: makina ve cihazlar, aletler, parçaları” (13 milyar dolar), “Demir ve çelik” (9,9 milyar dolar) olmuştur. 2012 yılında “Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer” ihracatı ikinci sırada yer alırken 2013 yılında söz konusu fasıl ihracatı ilk sıraya yükselmiştir. 2013 yılında “İnciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar” ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 57 düşüş kaydederek ihracatı 6,9 milyar dolara gerilemiştir.

Şekil 13: 2013 Yılında Kıymet Bakımından En Fazla İthalat Yapılan İlk 10 Fası (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2013 yılında en fazla ithalatın yapıldığı ilk üç fasıl; “Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar” (55,9 milyar dolar), “Kazan: makina ve cihazlar, aletler, parçaları” (30,2 milyar dolar), “Demir ve çelik” (18,7 milyar dolar) olmuştur. “Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar” ithalatında 2013 yılında yüzde 7 azalış gözlenmesine rağmen söz konusu fasıl her iki yılda da ilk sırada yer almıştır. “İnciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar” faslında bir önceki yıla göre yüzde 90 artış ile 16,22 milyar dolar ithalat gerçekleşmiştir.

Tablo 8: 2013 Yılında Türkiye'nin Kıymet Bakımından En Fazla İhracat Yaptığı İlk 10 GTİP (Milyon Dolar)

<i>BEC Adı</i>	GTİP Kodu	GTİP Adı	2012	2013
<i>Yatırım (sermaye) malı</i>	870421910000	Dizel/yarı dizel eşya taşımaya mahsus yeni taşıtlar (silindir hac.=<2500 cm ³ ; brüt ağırlığı< 5ton)	2.894	3.476
<i>Hammadde (aramalı)</i>	721420000013	Yuvarlak çubuklar (10mm.<enine kesit=<26 mm.çentik, yiv vb şekil bozuklukları olan)	3.807	3.466
<i>Hammadde (aramalı)</i>	710812000000	Altın (diğer işlenmemiş şekillerde olanlar, para yerine kullanılmayan)	13.344	3.349
<i>Tüketim malı</i>	711319000011	Altından mücevherci eşyası, aksamı (kıymetli metallerle kaplı/yaldızlı/değil)	2.501	3.240
<i>Tüketim malı</i>	271012450011	Kurşunsuz benzin (uçak hariç); 95 oktan, kurşun miktarı litrede <= 0.013 gr	2.720	2.519
<i>Tüketim malı</i>	870331101000	Otomobil (binek, dizel/yarı dizel, yeni) (silindir hacmi=<1500 cm ³)	1.492	1.808
<i>Tüketim malı</i>	610910000000	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vs.giyim eşyası; pamuktan (örme)	1.796	1.791
<i>Tüketim malı</i>	570242900000	Yer kaplamaları-sent/suni maddeden, havlı, hazır eşya, tuftesiz/flokesiz	1.608	1.788
<i>Tüketim malı</i>	870322101000	Otomobil (binek, benzinli, yeni) (1000 cm ³ <silindir hacmi=<1500 cm ³)	1.649	1.733
<i>Tüketim malı</i>	852872400000	Sıvı kristal gösterge (LCD) teknoloji ekranı olan televizyon alıcı cihazları	1.813	1.417
		Toplam	152.462	151.803

Kaynak: GTB

2012 yılında Türkiye'nin kıymet bakımından en fazla ihracat yaptığı ilk 10 GTİP toplam ihracatımızın yüzde 22'sini oluşturmaktadır ve bu GTİP'lerden yapılan toplam ihracat 33.624 milyon dolardır. 2013 yılında Türkiye'nin kıymet bakımından en fazla ihracat yaptığı ilk 10 GTİP ise 24.586 milyon dolarla toplam ihracatımızın yüzde 16'sını oluşturmaktadır. 2013 yılı ihracatta ilk 10 GTİP' in, BEC sınıflamasına göre 7'si tüketim mallarından, 2'si hammaddeden (aramaları), 1'i ise yatırım sermaye mallarından oluşmaktadır.

Tablo 9: 2013 Yılında Türkiye'nin Kıymet Bakımından En Fazla İthalat Yaptığı İlk 10 GTİP(Milyon Dolar)

BEC Adı	GTİP Kodu	GTİP Adı	2012	2013
<i>Hammadde (aramalı)</i>	710812000000	Altın (diğer işlenmemiş şekillerde olanlar, para yerine kullanılmayan)	7.634	15.125
<i>Hammadde (aramalı)</i>	271019430011	Motorin; ağırlık itibariyle kükürt oranı % 0,001'i geçmeyenler	8.790	9.594
<i>Hammadde (aramalı)</i>	720449900019	Diğer döküntü ve hurdalar	5.500	4.294
<i>Yatırım (sermaye) malı</i>	851712000011	Alıcısı bulunan verici portatif (Cellular) telsiz telefon cihazları	1.716	2.690
<i>Hammadde (aramalı)</i>	740311001000	Rafine edilmiş elektrolitik bakırdan katotlar ve katot parçaları	2.758	2.681
<i>Hammadde (aramalı)</i>	271119000011	Petrol gazı (LPG) (sıvılaştırılmış)	2.831	2.639
<i>Tüketim malı</i>	870332191100	Otomobil (binek, dizel/yarı dizel, yeni) (1500 cm ³ <silindir hacmi=<1600 cm ³)	1.943	2.586
<i>Hammadde (aramalı)</i>	300490000000	Gaz oiller (özel bir işleme tabi tutulacak olan)	2.489	2.193
<i>Hammadde (aramalı)</i>	390210000019	Polipropilen (ilk şekilde) ,diğerleri	0	2.164
<i>Hammadde (aramalı)</i>	271019310000	Sınıflandırılmamış/derecelendirilmemiş olan diğer döküntü, hurda	2.436	1.930
		Toplam	236.545	251.661

Kaynak: GTB

2012 yılında Türkiye'nin kıymet bakımından en fazla ithalat yaptığı ilk 10 GTİP toplam ithalatımızın yüzde 15'ini oluşturmaktadır ve bu GTİP'lerden yapılan toplam ithalat 36.097 milyon dolardır. 2013 yılında Türkiye'nin kıymet bakımından en fazla ithalat yaptığı ilk 10 GTİP ise 45.896 milyon dolarla toplam ithalatımızın yüzde 18'ini oluşturmaktadır. 2013 yılı ithalatında ilk 10 GTİP'in, BEC sınıflamasına göre 8'i hammaddeden (aramaları), 1'i tüketim mallarından, 1'i ise yatırım (sermaye) mallarından oluşmaktadır.

2012 yılında 5.313 GTİP toplamda 101,3 milyar dolar dış ticaret fazlası yaratırken 8.628 GTİP toplamda 185,5 milyar dolar dış ticaret açığı yaratmaktadır. Toplam 5.313 GTİP'in 25 tanesinde dış ticaret fazlası 500 milyon doların üzerindeyken 2.884 tanesinde dış ticaret fazlası 1 milyon doların altındadır. Benzer bir şekilde, dış ticaret açığı yaratan 8.628 GTİP'in 18 tanesinde dış ticaret açığı 1 milyar dolar üzerindeyken 7.020 tanesinde

dış ticaret açığı 10 milyar doların altındadır. Dış ticaret fazlası veren GTİP'lerde en üst kategoride yer alan 25 GTİP 2012 yılındaki toplam dış ticaret fazlasının yüzde 33'ünü oluştururken dış ticaret açığı veren GTİP'lerde en üst kategoride yer alan 18 GTİP, 2012 yılındaki toplam dış ticaret açığının yüzde 43'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 10: 2012 Yılındaki Dış Ticaret Dengesinin Kategorik Değerlendirmesi

<i>Kategori</i>	GTİP Sayısı	Toplam Değer (Milyon \$)	Pay
<i>500 Milyon Üstü Fazla Veren</i>	25	33.645	33%
<i>500 Milyon ile 100 Milyon Arası Fazla Veren</i>	165	35.734	35%
<i>100 Milyon ile 10 Milyon Arası Fazla Veren</i>	824	26.171	26%
<i>10 Milyon ile 1 Milyon Arası Fazla Veren</i>	1.415	5.220	5%
<i>1 Milyon Altı Fazla Veren</i>	2.884	578	1%
Fazla Verenler Toplam	5.313	101.348	
<i>1 Milyar Üstü Açık Veren</i>	18	-80.394	43%
<i>1 Milyar ile 250 Milyon Arası Açık Veren</i>	70	-31.736	17%
<i>250 Milyon ile 100 Milyon Arası Açık Veren</i>	142	-21.743	12%
<i>100 Milyon ve 10 Milyon Arası Açık Veren</i>	1.378	-41.084	22%
<i>10 Milyon Altı Açık Veren</i>	7.020	-10.571	6%
Açık Verenler Toplam	8.628	-185.528	

Kaynak: GTB

Tablo 11: 2013 Yılındaki Dış Ticaret Dengesinin Kategorik Değerlendirmesi

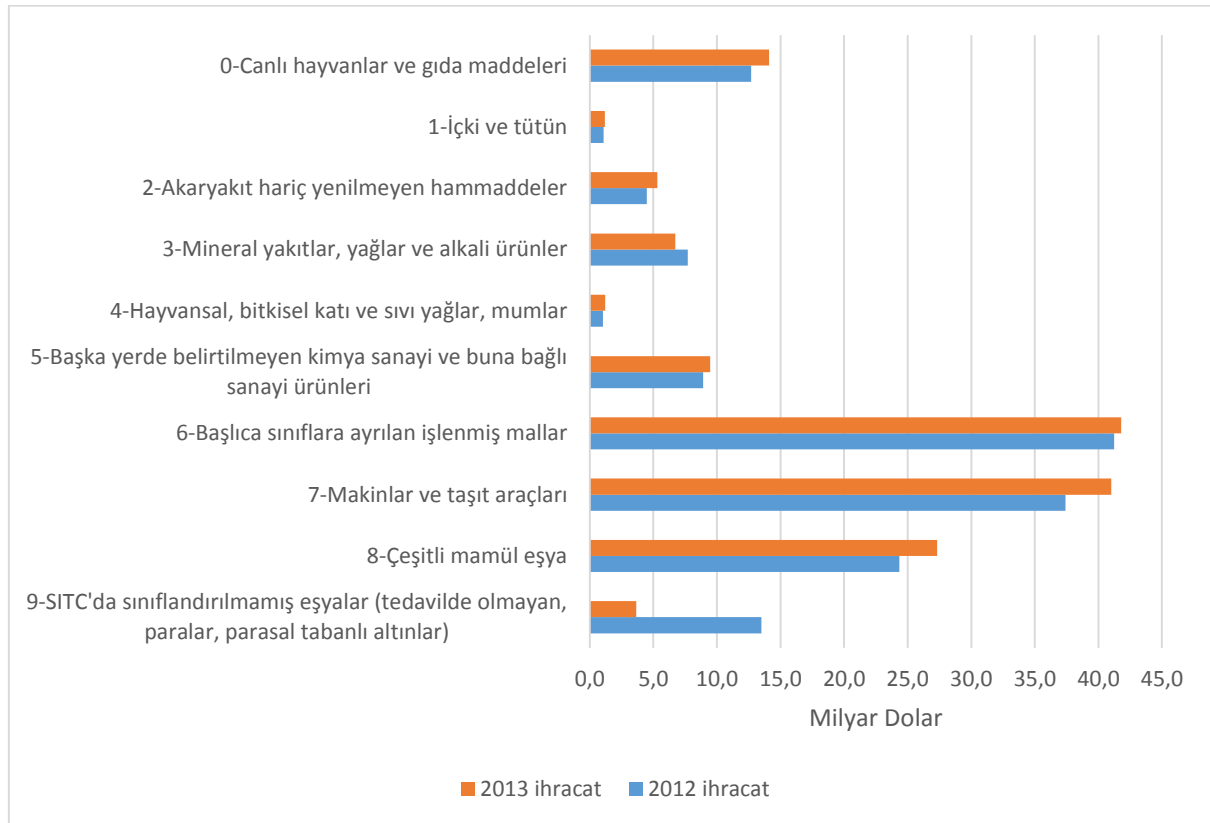
<i>Kategori</i>	GTİP Sayısı	Toplam Değer (Milyon \$)	Pay
<i>500 Milyon Üstü Fazla Veren</i>	27	29.702	29%
<i>500 Milyon ile 100 Milyon Arası Fazla Veren</i>	170	36.739	36%
<i>100 Milyon ile 10 Milyon Arası Fazla Veren</i>	876	28.506	28%
<i>10 Milyon ile 1 Milyon Arası Fazla Veren</i>	1.401	5.184	5%
<i>1 Milyon Altı Fazla Veren</i>	2.855	563	1%
Fazla Verenler Toplam	5.329	100.693	
<i>1 Milyar Üstü Açık Veren</i>	22	-92.038	46%
<i>1 Milyar ile 250 Milyon Arası Açık Veren</i>	73	-31.002	15%
<i>250 Milyon ile 100 Milyon Arası Açık Veren</i>	154	-23.375	12%
<i>100 Milyon ve 10 Milyon Arası Açık Veren</i>	1.455	-43.671	22%
<i>10 Milyon Altı Açık Veren</i>	7.012	-10.614	5%
Açık Verenler Toplam	8.716	-200.700	

Kaynak: GTB

2013 yılında ise 5.329 GTİP toplamda 100,7 milyar dolar dış ticaret fazlası yaratırken 8.716 GTİP toplamda 200,7 milyar dolar dış ticaret açığı yaratmaktadır. Toplam 5.329

GTİP'in 27 tanesinde dış ticaret fazlası değer olarak 500 milyon doların üzerindeyken 2.855 tanesinde dış ticaret fazlası 1 milyon doların altındadır. Benzer bir şekilde, dış ticaret açığı yaratan 8.716 GTİP'in 22 tanesinde dış ticaret açığı değer olarak 1 milyar dolar üzerindeyken 7.012 tanesinde dış ticaret açığı 10 milyon doların altındadır. Dış ticaret fazlası veren GTİP'lerde en üst kategoride yer alan 27 GTİP 2013 yılındaki toplam dış ticaret fazlasının yüzde 29'unu oluştururken dış ticaret açığı veren GTİP'lerde en üst kategoride yer alan 22 GTİP, 2013 yılındaki toplam dış ticaret açığının yüzde 46'sını oluşturmaktadır.

Şekil 14: SITC Sınıflamasına Göre İhracatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

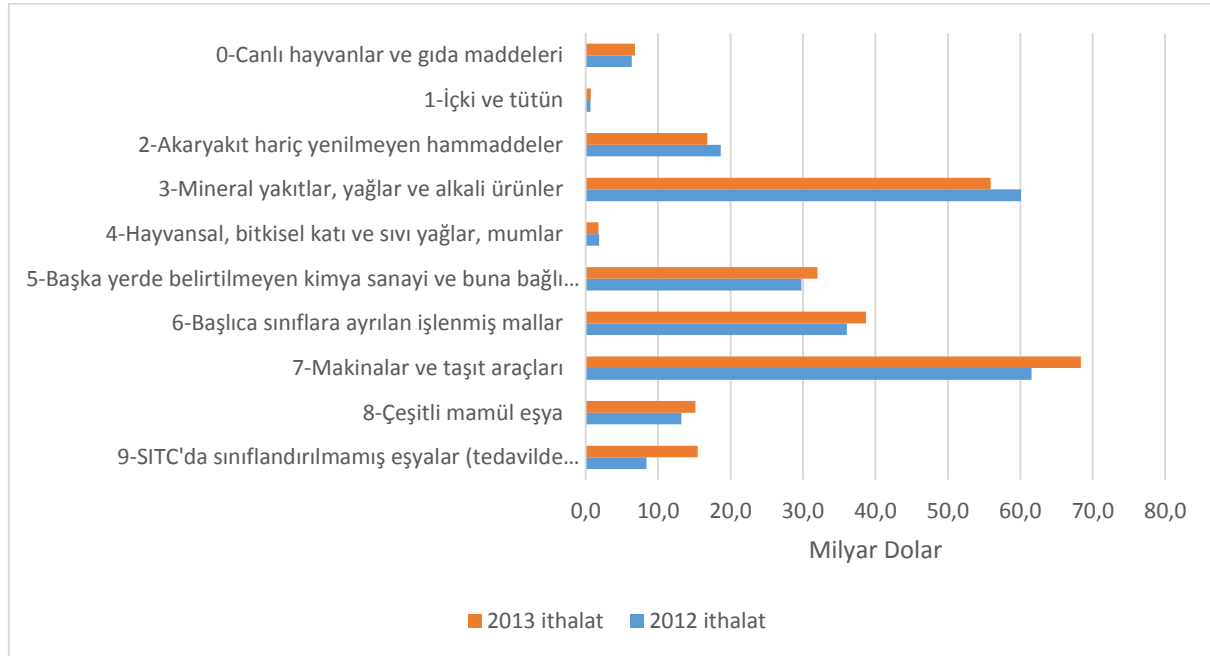
SITC sınıflamasına göre sektörlerin 2012 ve 2013 yılındaki ihracatlarına bakıldığında SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar ve mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler sektörlerindeki ihracatımızda 2013 yılında bir önceki yıla göre düşüş gözlenirken diğer tüm sektörlerdeki ihracatımız 2013 yılında bir önceki yıla göre artış göstermiştir. 2012'de 13,5 milyar dolar olan SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar ihracatı 2013 yılında yüzde 270 oranında düşerek 3,6 milyar dolara gerilerken 2012'de 7,7 milyar dolar olan mineral

yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler ihracatı 2013 yılında yüzde 15 oranında düşerek 6,7 milyar dolar seviyesine gerilemiştir.

Yıllara göre ihracatta en fazla artış gösteren sektör ise akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler sektörü olmuştur. 2012'de 4,5 milyar dolar olan akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler sektörü ihracat değeri 2013'te yüzde 15 oranında artarak 5,3 milyar dolara yükselmiştir. Akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler sektörünü yüzde 16'lık artış ile hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar ve yüzde 12'lik artış ile çeşitli mamul eşya sektörleri izlemiştir.

Şekil 15: SITC Sınıflamasına Göre İthalatımız (Milyar Dolar)

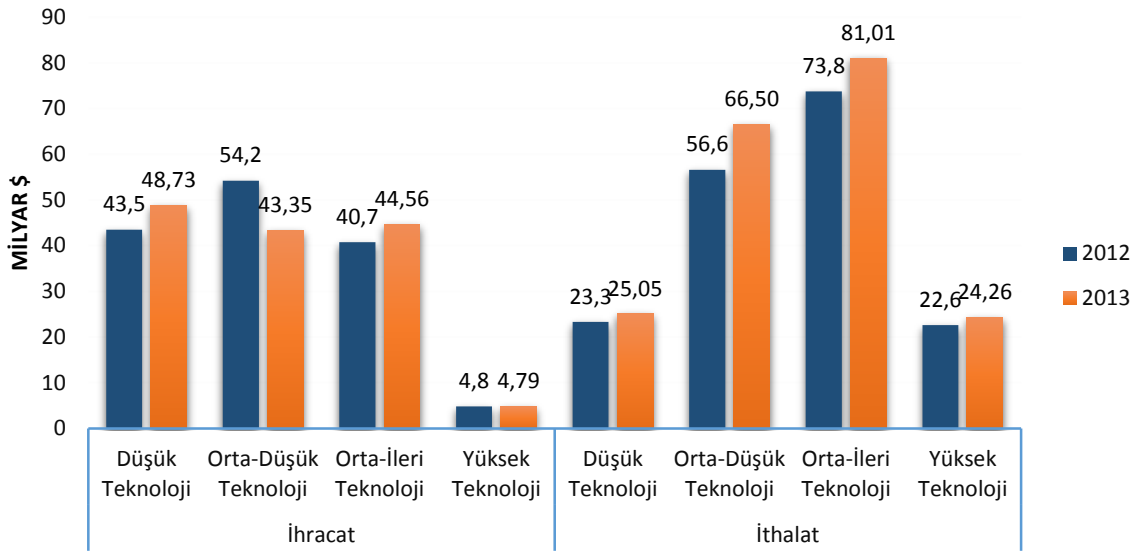
Kaynak: GTB

SITC sınıflamasına göre sektörlerin 2012 ve 2013 yılındaki ithalatlarına bakıldığında, hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar, mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler ve akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler sektörlerindeki ithalatımızda 2013 yılında bir önceki yıla göre düşüş gözlenirken diğer tüm sektörlerdeki ithalatımız 2013 yılında bir önceki yıla göre artış göstermiştir. 2012'de 18,6 milyar dolar olan akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler ithalatı 2013 yılında yüzde 10 oranında düşerek 16,8 milyar dolara gerilerken 2012'de 60,1 milyar dolar olan mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler ithalatı 2013 yılında yüzde 7 oranında düşerek 55,9 milyar dolar seviyesine gerilemiştir.

Yıllara göre ithalatta en fazla artış gösteren sektör ise SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar sektörü olmuştur. 2012'de 8,4 milyar dolar olan SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar sektörü ithalat değeri 2013'te yüzde 46 oranında artarak 15,5 milyar dolara yükselmiştir. SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar sektörünü yüzde 15'lik artış ile çeşitli mamul eşya ve yüzde 11'lik artış ile makineler ve taşıt araçları sektörleri izlemiştir.

2.3. TEKNOLOJİK SINIFLAMAYA GÖRE TÜRKİYE'NİN İTHALATI VE İHRACATI

Şekil 16: Teknolojik Sınıflandırmaya Göre İmalat Sanayi İhracatımız/İthalatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

İmalat sanayi ihracatımız 2012 yılında 143,2 milyar dolar iken 2013 yılında 141,4 milyar dolara gerilemiştir. 2012 yılında imalat sanayi ihracatımızın yüzde 38'ini orta-düşük teknoloji ürünler, yüzde 30'unu düşük teknoloji ürünler, yüzde 28'ini orta-ileri teknoloji ürünler ve yüzde 3'ünü yüksek teknoloji ürünler oluşturmaktadır. 2013 yılında ise imalat sanayi ihracatımızda düşük teknolojili ürünlerin payının artarak yüzde 34, orta-düşük teknolojik ürünlerin payının azalarak yüzde 31 ve orta-ileri teknolojili ürünlerin payının artarak yüzde 32 olduğu görülmektedir.

İmalat sanayi ithalatımız 2012 yılında 176,2 milyar dolar iken 2013 yılında 196,8 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılında imalat sanayi ithalatımızın yüzde 42'si orta-ileri

teknoloji ürünler, yüzde 32'si orta-düşük teknoloji ürünler, yüzde13'lük paylar ile yüksek ve düşük teknolojik ürünler oluşturmaktadır. 2013 yılı imalat sanayi ithalatımızın teknolojik kompozisyonunda ise düşük teknoloji ürün payının değişmediği, orta-düşük teknoloji ürün payının yüzde 34'e yükseldiği, orta-ileri teknoloji ürün payının yüzde 41'e gerilediği ve yüksek teknoloji ürün payının azalarak yüzde 12 olduğu görülmektedir.

2.4. ÜLKE, COĞRAFI BÖLGE VE EKONOMİK BÖLGELERE GÖRE TÜRKİYE'NİN İHRACATI VE İTHALATI

Tablo 12: Ülkelere Göre İhracatımızın/İthalatımızın Kategorik Değerlendirilmesi

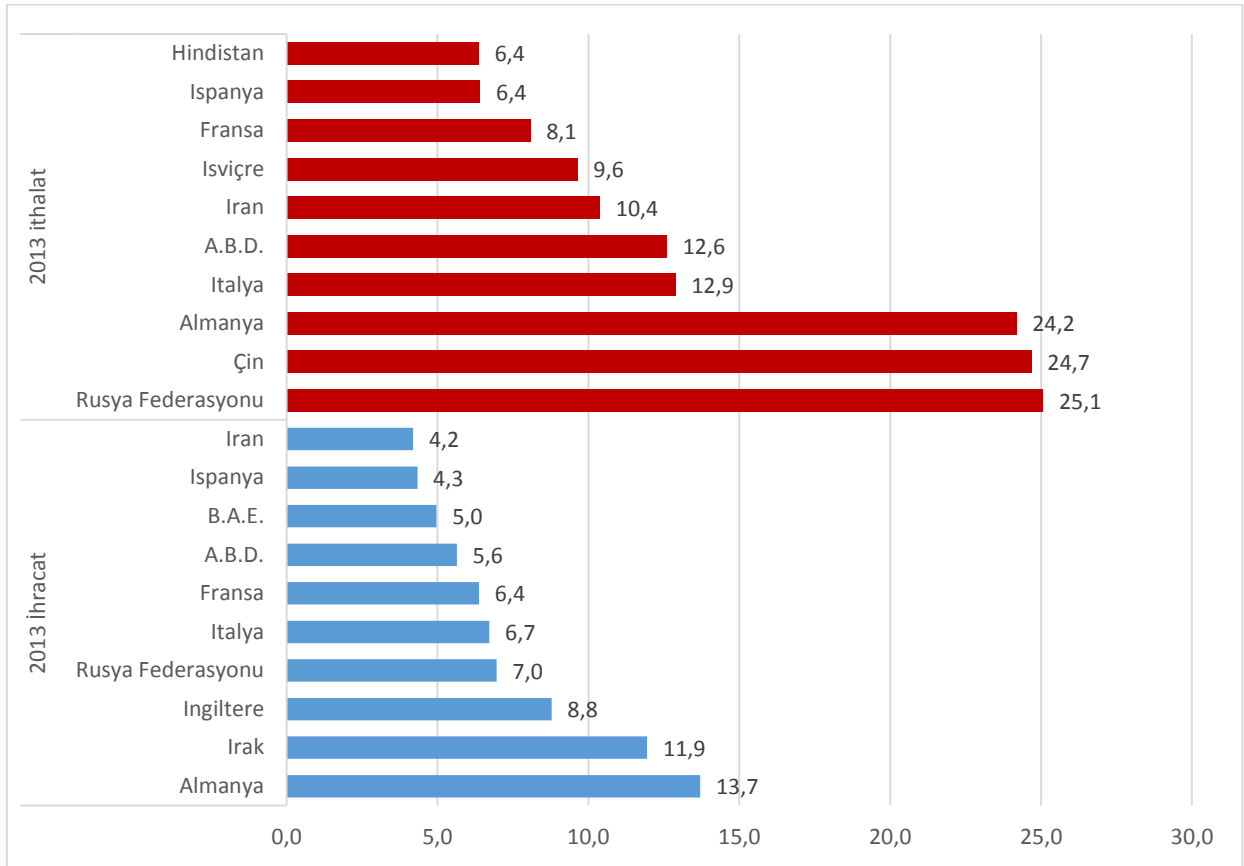
Kategori	Ülke Sayısı			
	İhracat		İthalat	
	2012	2013	2012	2013
10 milyar dolar üstü	2	2	6	6
5 milyar ila 10 milyar dolar arası	7	5	5	7
1 milyar ila 5 milyar dolar arası	25	27	26	29
500 milyon ile 1 milyar dolar arası	11	16	13	9
100 milyon ila 500 milyon dolar arası	66	65	41	38
100 milyon dolar altı	130	124	149	151
Toplam	241	239	240	240

Kaynak: GTB

2012 ve 2013 yıllarında 10 milyar dolar üstü ihracat gerçekleştirdiğimiz ülkeler Almanya ve Irak olmuştur. 2012 yılında 5 ila 10 milyar dolar arası ihracat gerçekleştirdiğimiz ülkeler arasında İran, İngiltere, BAE, Rusya, İtalya, Fransa, A.B.D. yer alırken bu ülkelerden İran'a ve B.A.E' ne gerçekleştirilen ihracat 2013 yılında bir alt kategoride yer almıştır.

2012 ve 2013 yıllarında 10 milyar dolar üstü ithalat yaptığımız 6 ülke bulunmaktadır. Bu ülkeler sırasıyla; Rusya, Almanya, Çin, A.B.D., İtalya, İran'dır. 2012 yılında 5 ila 10 milyar dolar arası ithalat yaptığımız ülkeler arasında Fransa, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İspanya yer alırken 2013 yılında bu kategoriye İsviçre ve B.A.E dahil olmuştur.

**Şekil 17: 2013 Yılında İhracatımızda/İthalatımızda İlk 10 Sırada Yer Alan Ülkeler
(Milyar Dolar)**

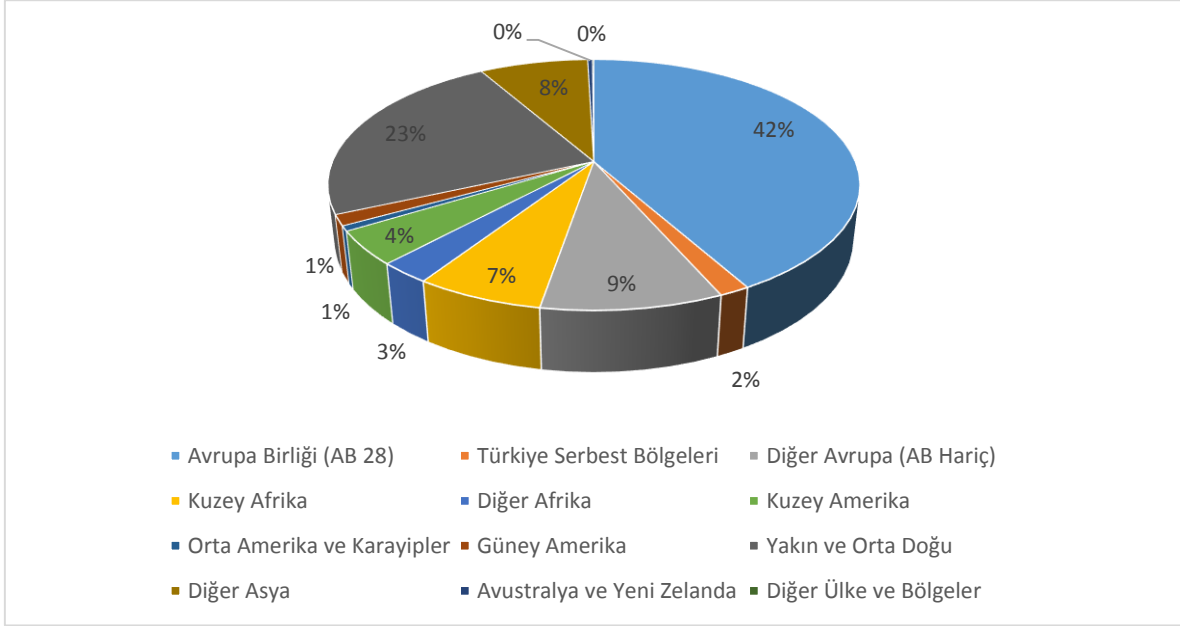

Kaynak: GTB

2013 yılında ihracatımızda ilk sırada yer alan ülkeler sırasıyla; Almanya (13,7 milyar dolar), Irak (11,9 milyar dolar), İngiltere (8,7 milyar dolar), Rusya (7 milyar dolar), İtalya (6,7 milyar dolar), Fransa (6,4 milyar dolar), A.B.D (5,6 milyar dolar), B.A.E (4,9 milyar dolar), İspanya (4,3 milyar dolar) ve İran'dır (4,2 milyar dolar).

2013 yılında ithalatımızda ilk sırada yer alan ülkeler sırasıyla; Rusya (25,1 milyar dolar), Çin (24,7 milyar dolar), Almanya (24,2 milyar dolar), İtalya (12,9 milyar dolar), A.B.D (12,6 milyar dolar), İran (10,4 milyar dolar), İsviçre (9,6 milyar dolar), Fransa (8,1 milyar dolar), İspanya (6,4 milyar dolar) ve Hindistan'dır (6,4 milyar dolar).

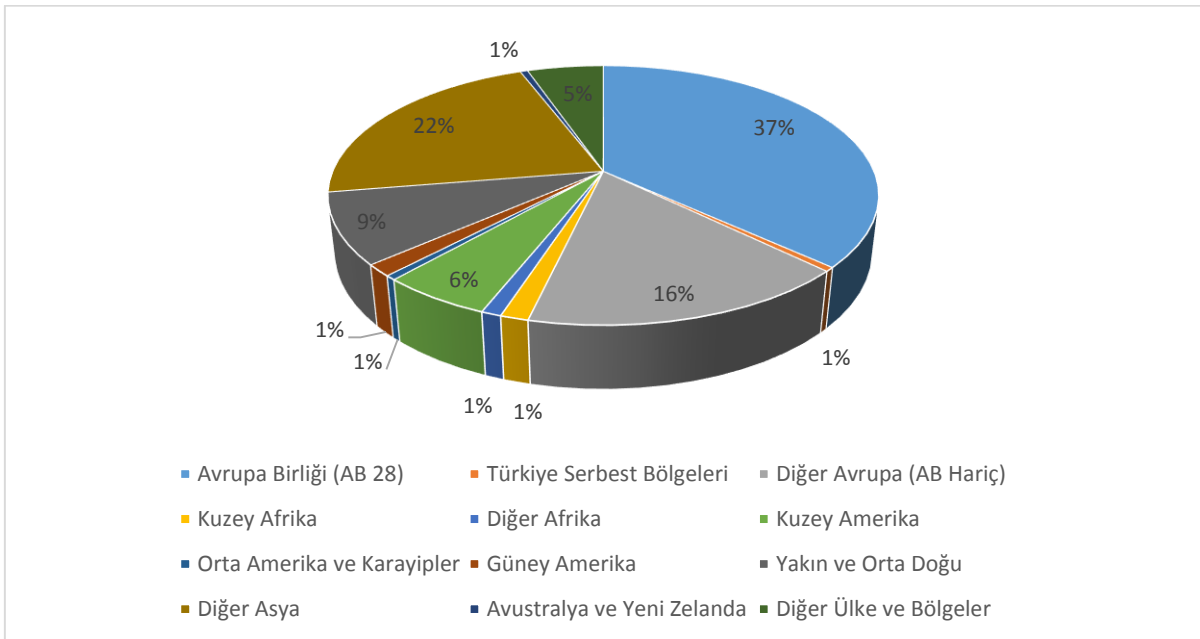
Şekil 18: 2013 Yılında İhracatımızda Coğrafi Bölgelerin Payı (%)

Kaynak: TÜİK'ten derlenmiştir.

2013 yılında toplam ihracatımızın yüzde 42'si Avrupa Birliği ülkelerine, yüzde 23'ü Yakın ve Orta Doğu ülkelerine, yüzde 9'u Diğer Avrupa'ya, yüzde 8'i Diğer Asya ülkelerine ve yüzde 7'si Kuzey Afrika'ya gerçekleştirilmiştir.

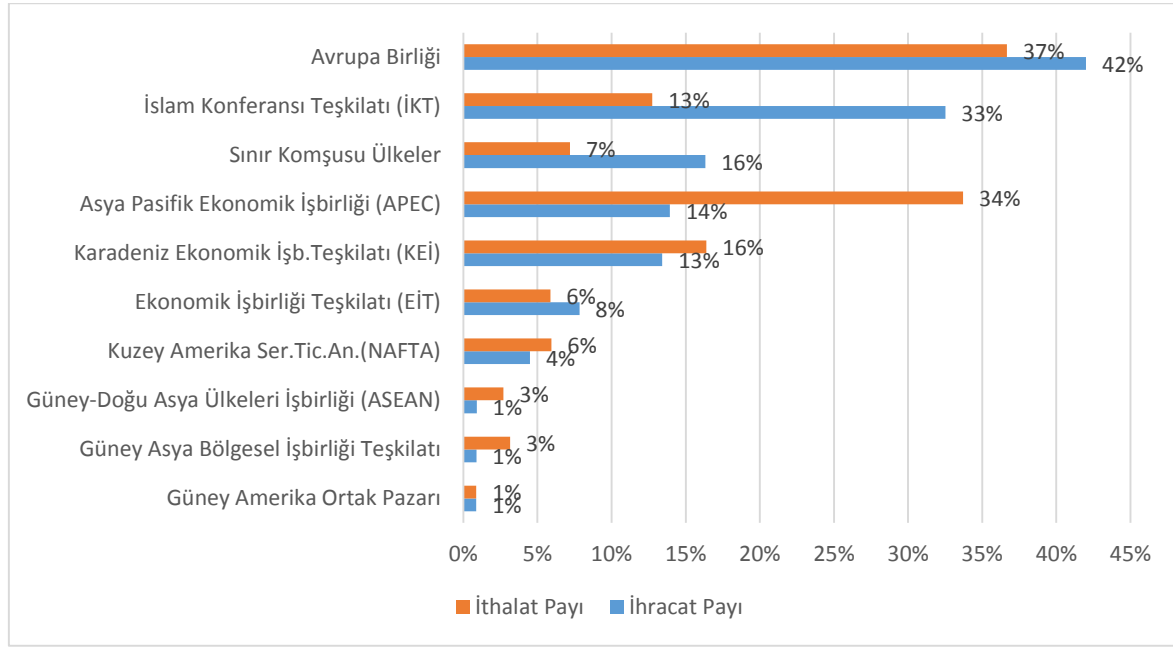
Şekil 19: 2013 Yılında İthalatımızda Coğrafi Bölgelerin Payı (%)

Kaynak: TÜİK'ten derlenmiştir.

2013 yılında ithalatımızın yüzde 37'si Avrupa Birliği ülkelerinden, yüzde 22'si Diğer Asya ülkelerinden, yüzde 16'sı Diğer Avrupa ülkelerinden, yüzde 9'u Yakın ve Orta Doğu ülkelerinden yapılmıştır.

Şekil 20: 2013 Yılında İhracatımız/İthalatımız içinde Ekonomik Grupların Payı (%)

Kaynak: GTB

2013 yılında AB ülkelerine gerçekleştirdiğimiz 63 milyar dolarlık ihracat toplam ihracatımızın yüzde 42'sini, AB ülkelerinden yaptığımız 92 milyar dolarlık ithalat ise toplam ithalatımızın yüzde 37'sini oluşturmaktadır.

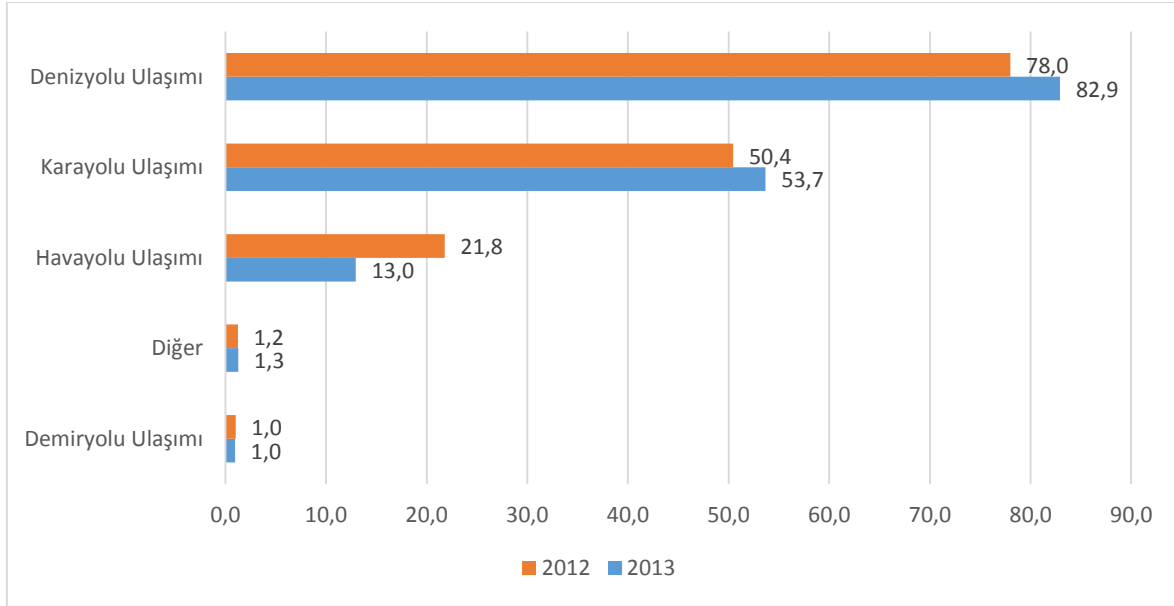
İslam Konferansı Teşkilatı ülkelerine gerçekleştirilen ihracat, toplam ihracatımız içinde yüzde 33 pay alırken bu ülkelerden yapılan ithalat toplam ithalattan yüzde 13 pay almıştır.

Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) ülkelerine gerçekleştirilen ihracat toplam ihracatımızın yüzde 34'ünü; bu gruptaki ülkelerden yapılan ithalat toplam ithalatın yüzde 14'ünü oluşturmaktadır.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na (KEİ) üye ülkelere 2013 yılında 20,4 milyar dolar ihracat, bu ülkelerden 41,3 milyar dolar ithalat gerçekleştirilmiştir. KEİ'nin ihracatımızdaki payı yüzde 13, ithalatımızdaki payı yüzde 16'dır.

2.5. DİĞER UNSURLARA GÖRE TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARETİ

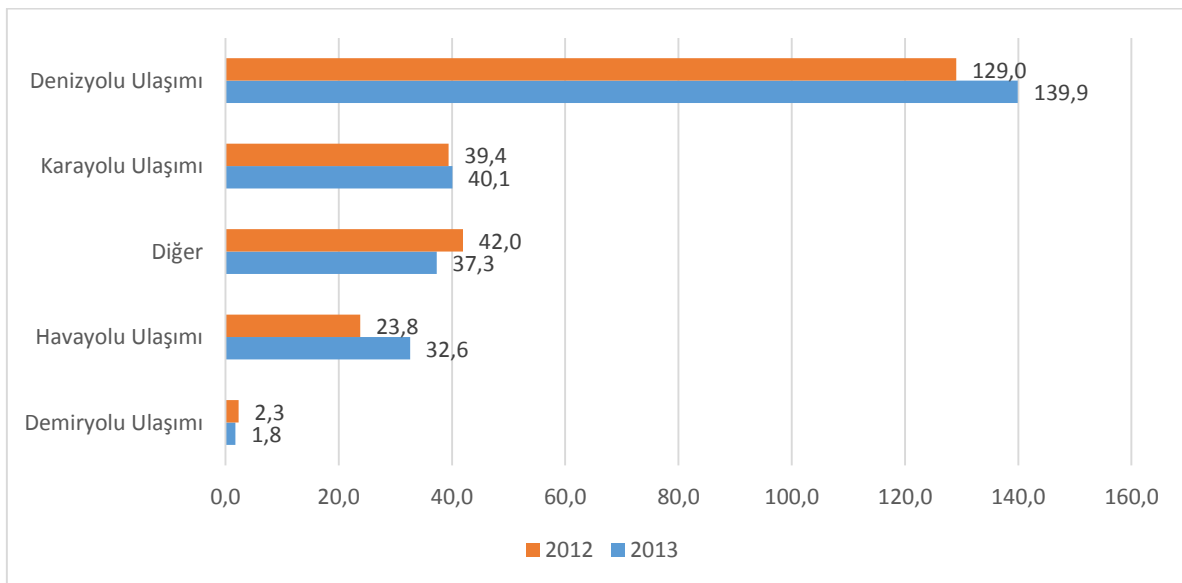
Şekil 21: Yollara Göre İhracatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2012 yılında 78 milyar dolar ile toplam ihracatımızda yüzde 55'lik paya sahip olan denizyolu ile ihracat 2013 yılında yüzde 6 oranında artarak 83 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6 oranında artarak toplam ihracatın yüzde 35'ini oluşturan karayolu ile ihracat ise denizyolundan sonra ikinci sırada yer almıştır.

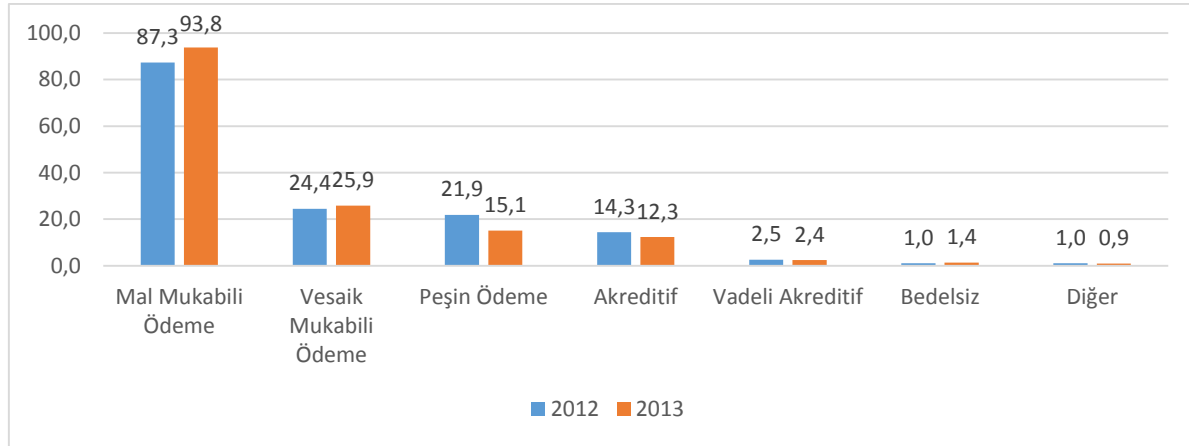
Şekil 22: Yollara Göre İthalatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2012 yılında 129 milyar dolar ile toplam ithalatımızda yüzde 55'lik paya sahip olan denizyolu taşımacılığı 2013 yılında yüzde 8 oranında artarak 139,9 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılında bir önceki yıla göre yüzde 2 oranında artarak toplam ihracatın yüzde 16'sını oluşturan karayolu ile ithalat ise denizyolundan sonra ikinci sırada yer almıştır.

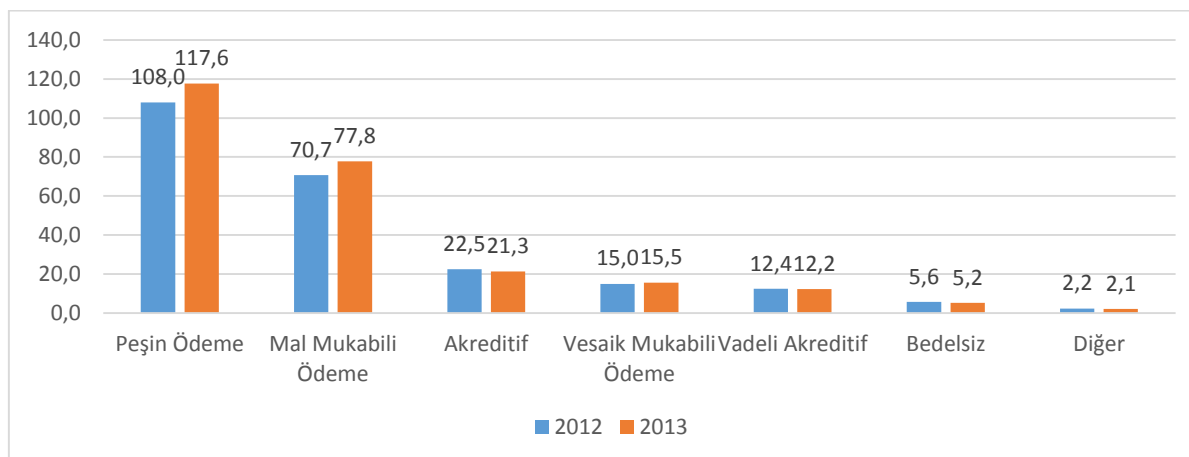
Şekil 23: Ödeme Şekillerine Göre İhracatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2013 yılı ihracatında "Mal mukabili ödeme" şekliyle bir önceki yıla göre yüzde 7 oranında artış kaydedilerek 93,8 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. "Vesaik mukabili ödeme" şekliyle 2012 yılında 24,4 milyar dolar, 2013 yılında ise yüzde 6 oranında artışla 25,9 milyar dolar ihracat gerçekleştirilmiştir. "Peşin ödeme" şekliyle gerçekleştirilen ihracat 2012 yılında 21,9 milyar dolar iken, 2013 yılında yüzde 31 oranında düşüşle 15,1 milyar dolar olmuştur.

Şekil 24: Ödeme Şekillerine Göre İthalatımız (Milyar Dolar)

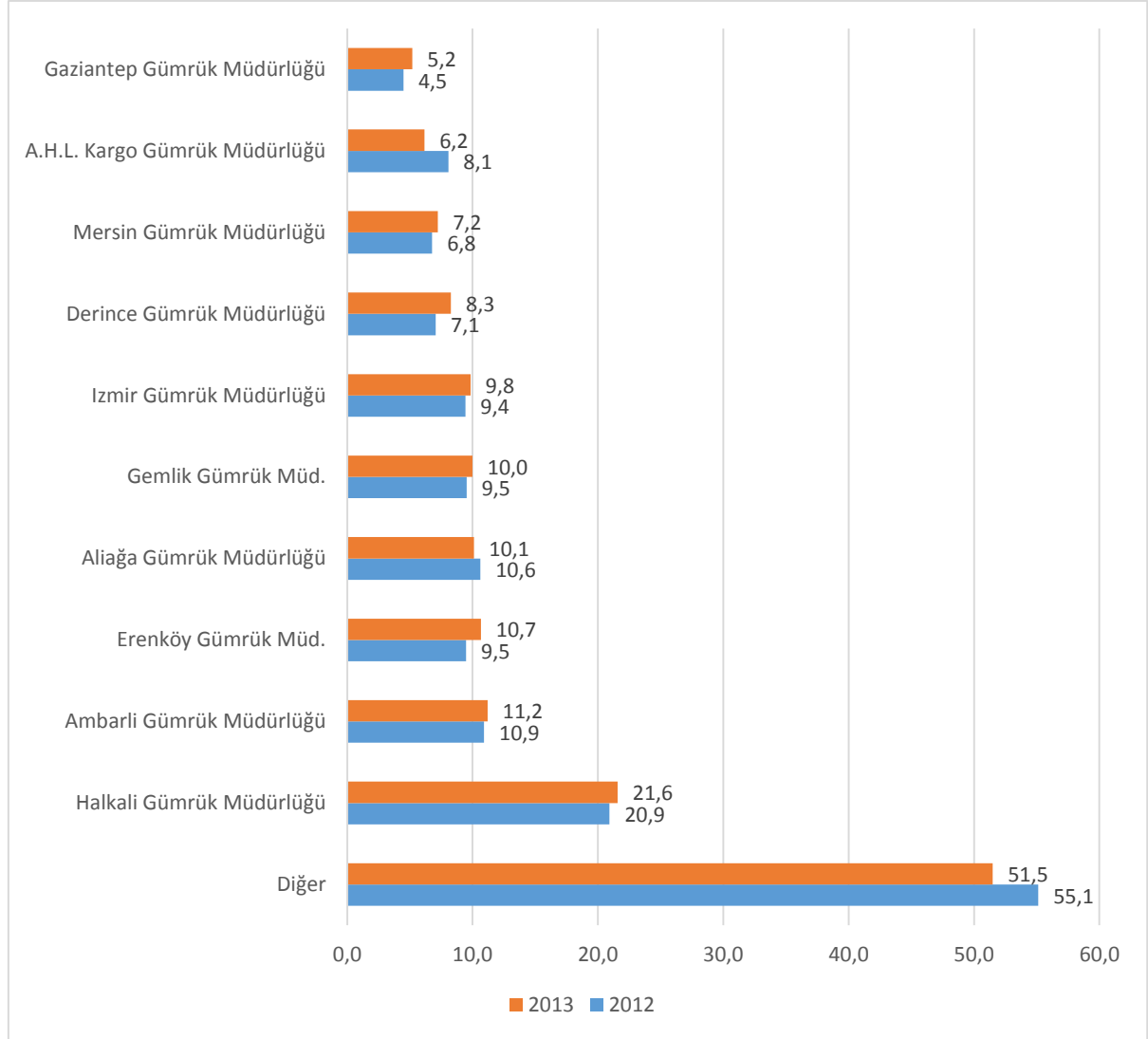

Kaynak: GTB

“Peşin ödeme” şeklinde yapılan ithalat 2013 yılında, 2012 yılına göre yüzde 9 oranında artarak 117,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. “Mal mukabili” ödeme şeklinde 2013 yılında bir önceki yıla göre yüzde 10 artışla 77,8 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirilmiştir. “Akreditif” ödeme şeklinde gerçekleştirilen ithalat, 2013 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6 düşüşle 21,2 milyar dolar olmuştur.

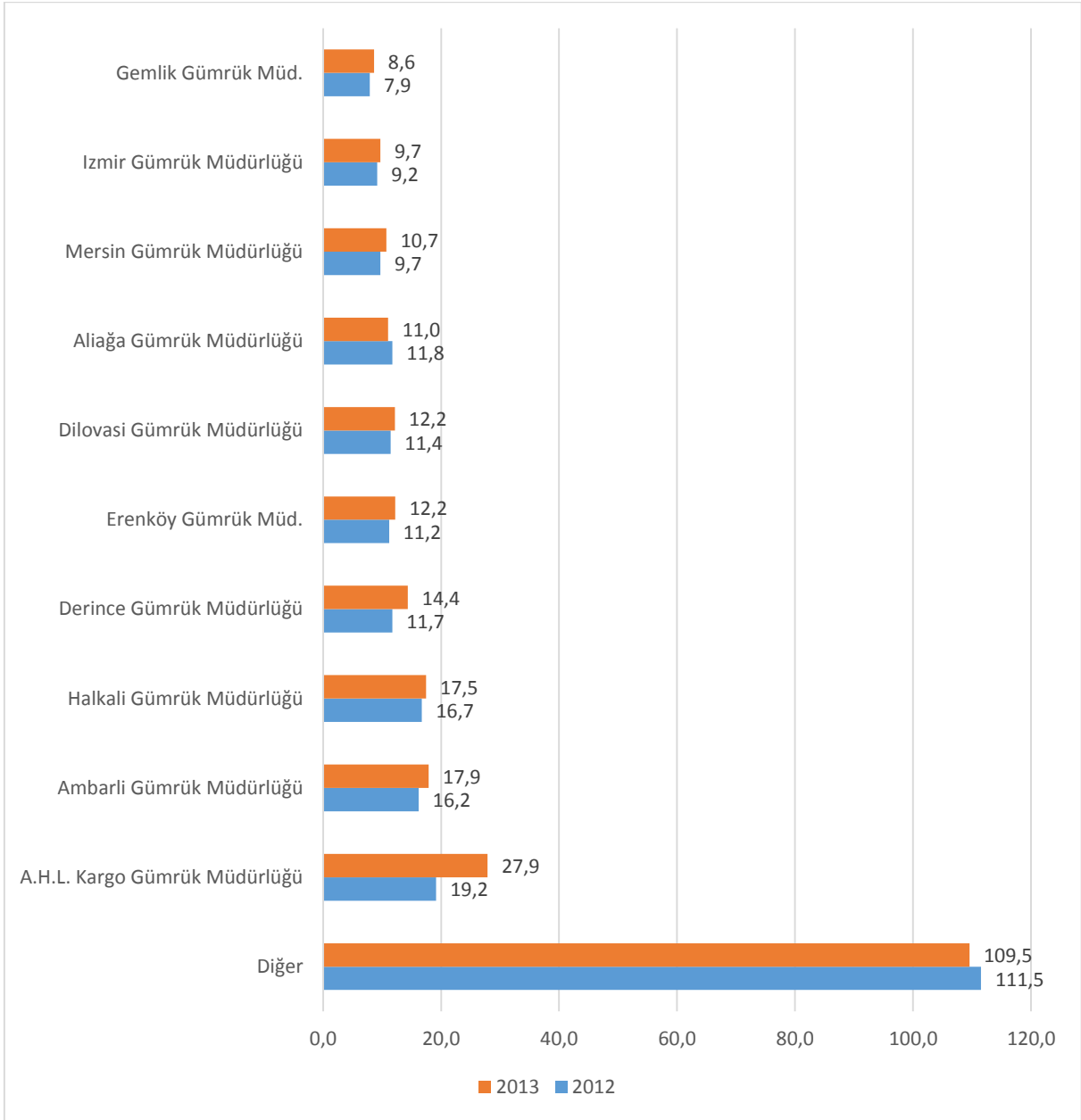
Şekil 25: Gümrüklere Göre İhracatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2013 yılında gümrüklere göre ihracatımızda en fazla ihracat yapılan ilk üç gümrük müdürlüğü; toplam ihracattan aldığı yüzde 14 payla Halkalı Gümrük Müdürlüğü (21,6 milyar dolar), yüzde 7 payla Ambarlı Gümrük Müdürlüğü (11,2 milyar dolar) ve yüzde 7 payla Erenköy Gümrük Müdürlüğü (10,7 milyar dolar) olmuştur.

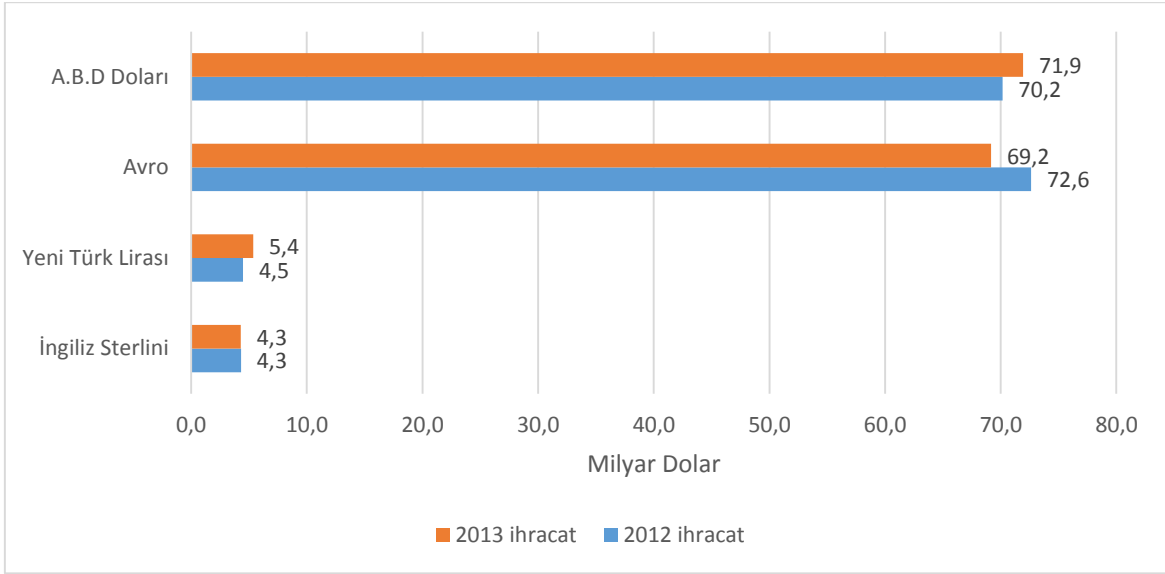
Şekil 26: Gümrüklere Göre İthalatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2013 yılında gümrüklere göre ithalatımızda en fazla ithalat yapılan ilk üç gümrük müdürlüğü; toplam ihracattan aldığı yüzde 11 payla A.H.L. Kargo Gümrük Müdürlüğü (27,8 milyar dolar), yüzde 7 payla Ambarlı Gümrük Müdürlüğü (17,9 milyar dolar) ve yüzde 7 payla Halkalı Gümrük Müdürlüğü (17,5 milyar dolar) olmuştur.

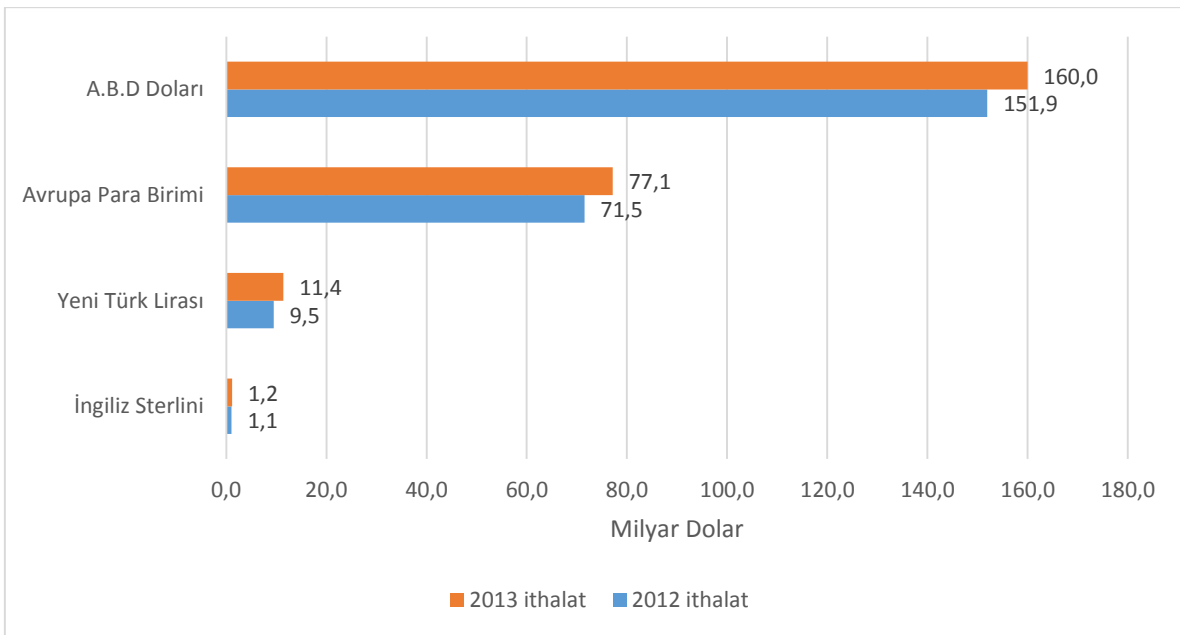
Şekil 27: Döviz Türlerine Göre İhracatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2012 yılında yapılan toplam ihracatın yüzde 48'i Avro, yüzde 46'sı ABD Doları, yüzde 3'ü İngiliz Sterlini ve yüzde 3'ü Türk Lirası ile yapılmıştır. 2013'te yapılan toplam ihracatın ise yüzde 47'si ABD Doları, yüzde 45'i Avro, yüzde 4'ü Türk Lirası ve yüzde 3'ü İngiliz Sterlini ile yapılmıştır. 2013 yılında bir önceki yıla göre, Türk Lirası ile yapılan ihracat yüzde 19 oranında, ABD Dolarıyla yapılan ihracat ise yüzde 3 oranında artarken Avro ile yapılan ihracat yüzde 5 oranında azalmıştır.

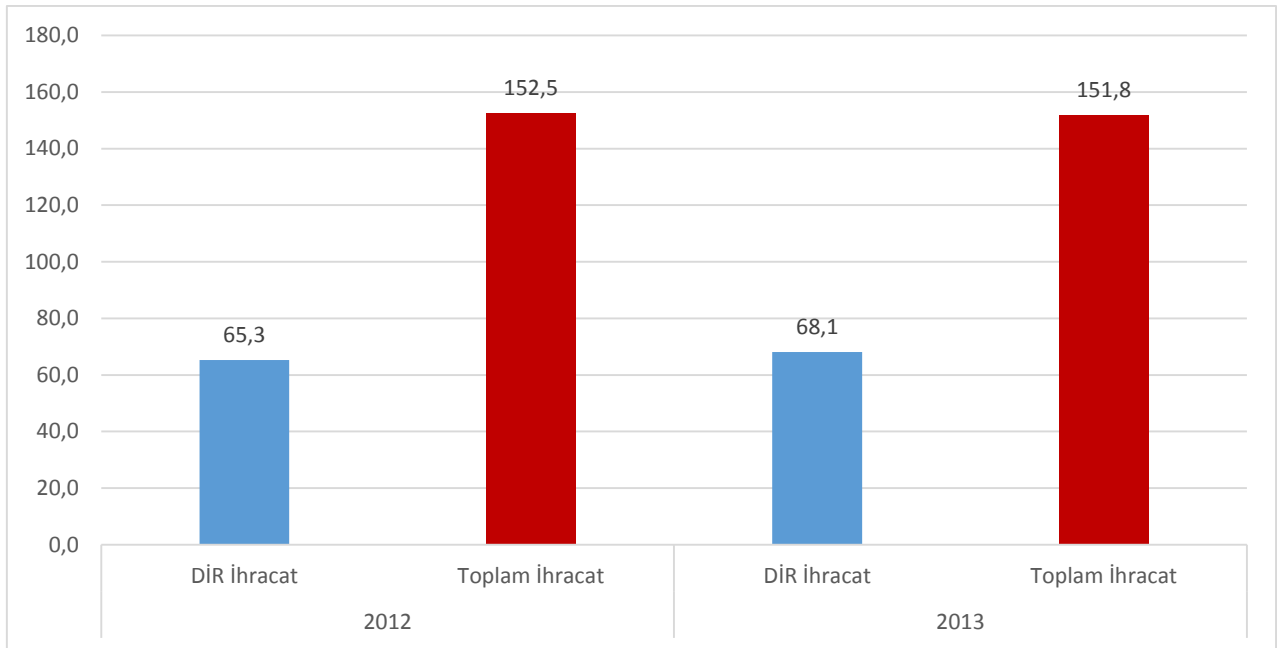
Şekil 28: Döviz Türlerine Göre İthalatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2012 yılında yapılan toplam ithalatın yüzde 64'ü ABD Doları, yüzde 30'u Avro, yüzde 4'ü Türk Lirası ve yüzde 0,5'i İngiliz Sterlini ile yapılmıştır. 2013'te yapılan toplam ithalatın ise yüzde 64'ü ABD Doları, yüzde 31'i Avro, yüzde 5'i Türk Lirası ve yüzde 0,5'i İngiliz Sterlini ile yapılmıştır. 2013 yılında bir önceki yıla göre, Türk Lirası ile yapılan ithalat yüzde 20 oranında artarken, Türk Lirasını yüzde 8 artış oranlarıyla Avro ve Sterlin ile yüzde 5 artış oranıyla ABD Doları izlemiştir.

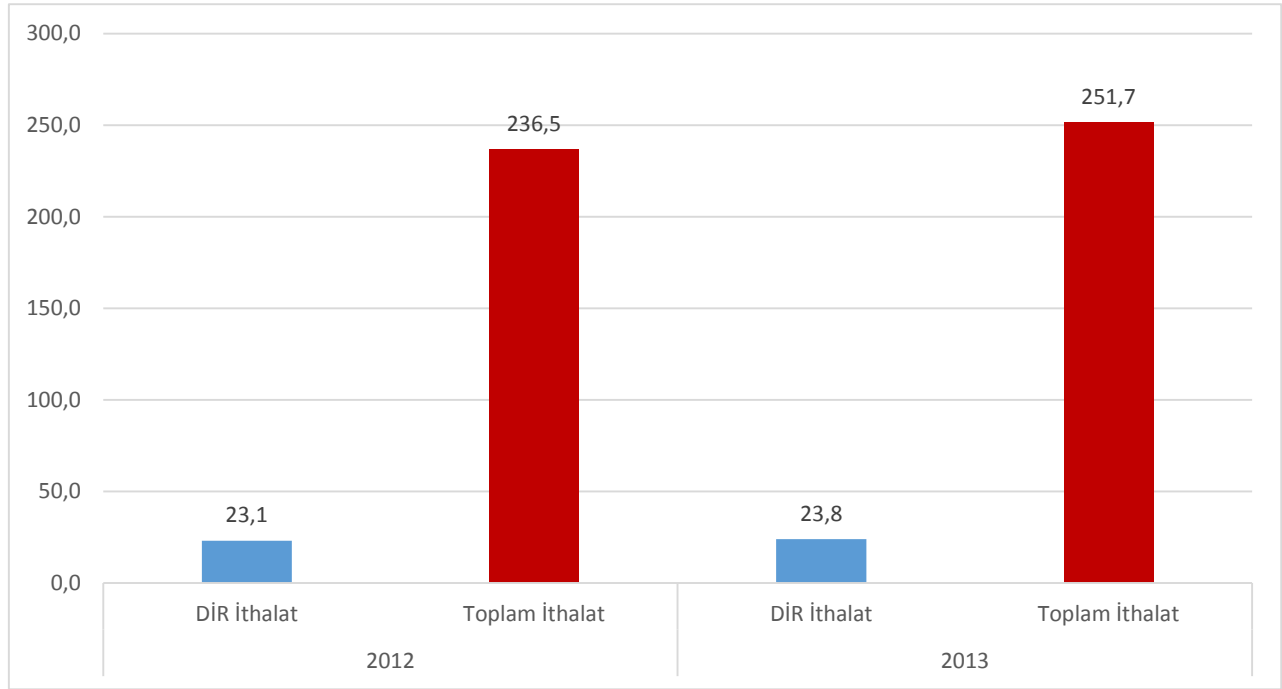
Şekil 29: Dahilde İşleme Rejimi (DİR) Kapsamında İhracat (Milyar Dolar)

Kaynak : GTB

2012 yılında DİR kapsamında 65,3 milyar dolar ihracat gerçekleştirilmiştir. DİR ile gerçekleştirilen ihracat toplam ihracatın yüzde 43'ünü oluşturmaktadır. 2013 yılında ise DİR kapsamında gerçekleştirilen ihracat 68,1 milyar dolar ile toplam ihracatın yüzde 45'ini oluşturmaktadır.

Şekil 30: Dahilde İşleme Rejimi (DİR) Kapsamında İthalat (Milyar Dolar)

Kaynak: GTB

2012 yılında DİR kapsamında 23,1 milyar dolar ithalat gerçekleştirilmiştir. DİR ile gerçekleştirilen ithalat toplam ithalatın yüzde 10'unu oluşturmaktadır. 2013 yılında ise DİR kapsamında gerçekleştirilen ithalat 23,8 milyar dolar ile toplam ithalatın yüzde 9'unu oluşturmaktadır.

Tablo 13: Firmalara Göre Kategorik Değerlendirme

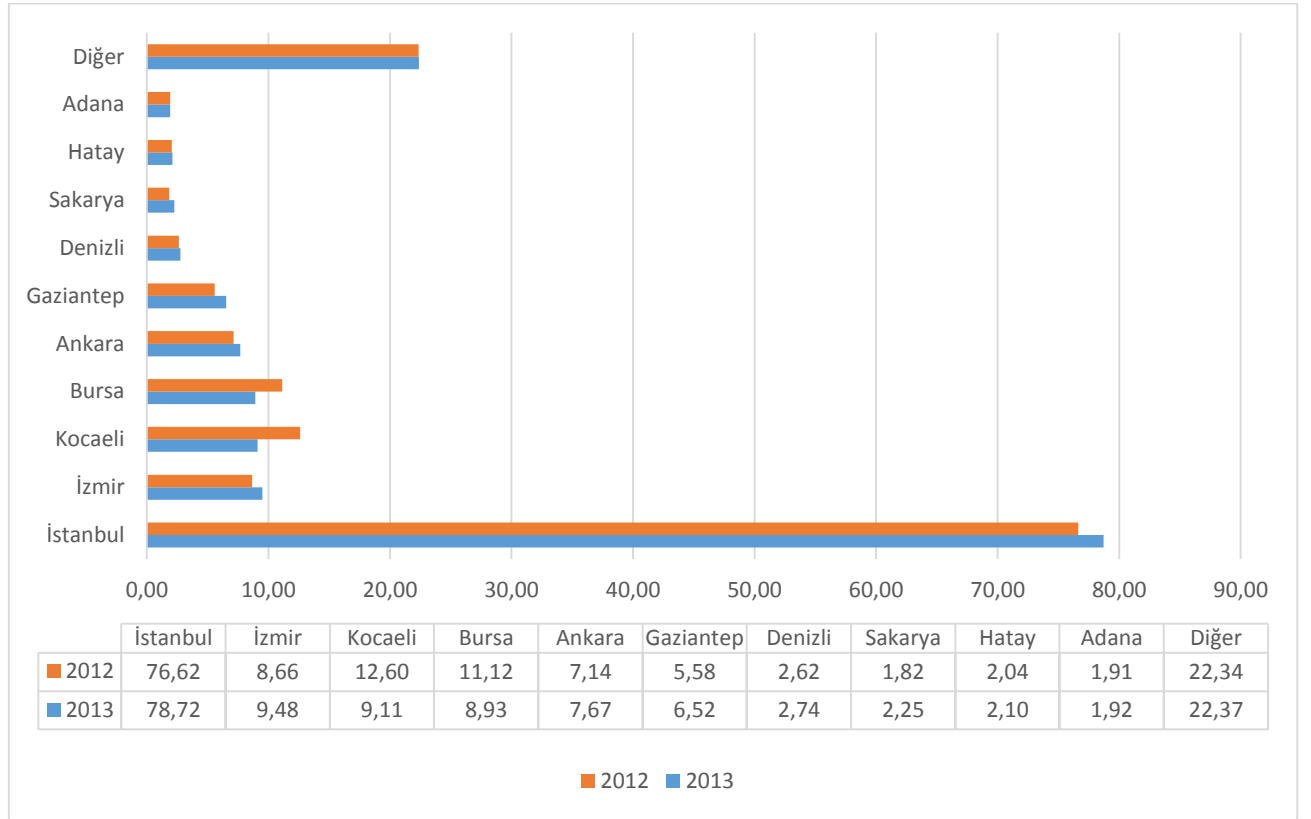
Kategori	Firma Sayısı			
	İhracat		İthalat	
	2012	2013	2012	2013
100 milyon dolar üstü	165	166	279	302
10 ila 100 milyon dolar arası	1.778	1.952	1.999	2.141
1 ila 10 milyon dolar arası	9.406	10.065	9.219	9.599
1 milyon dolar altı	44.949	47.878	55.428	56.874
Toplam	56.298	60.061	66.925	68.916

Kaynak: GTB

Firmalar ihracatta kategorik olarak sınıflandırıldığında, 100 milyon dolar üstü ihracat yapan firma sayısı 2012 ve 2013 yıllarında birbirine çok yakındır ve sırasıyla 165 ve 166 olmuştur. 2013 yılında 10 ila 100 milyon dolar arası ihracat yapan firmalar bir önceki yıla göre yüzde 10 artışla 1.952 olmuş, 1 ila 10 milyon dolar arası ihracat yapan firmalar ise yüzde 7 artış göstererek 10.065 olmuştur.

İthalatta firmaların kategorik sınıflandırmasına bakıldığında ise, 100 milyon dolar üstü ithalat yapan firma sayısı 2013 yılında bir önceki yıla göre artarak 302 olmuştur. 2012 yılında 10 ila 100 milyon dolar arası ithalat yapan firma sayısı 1.999 iken 2013 yılında 2.141'e çıkmıştır. 1 ila 10 milyar dolar arası ithalat yapan firma sayısı ise 9.599 olmuştur.

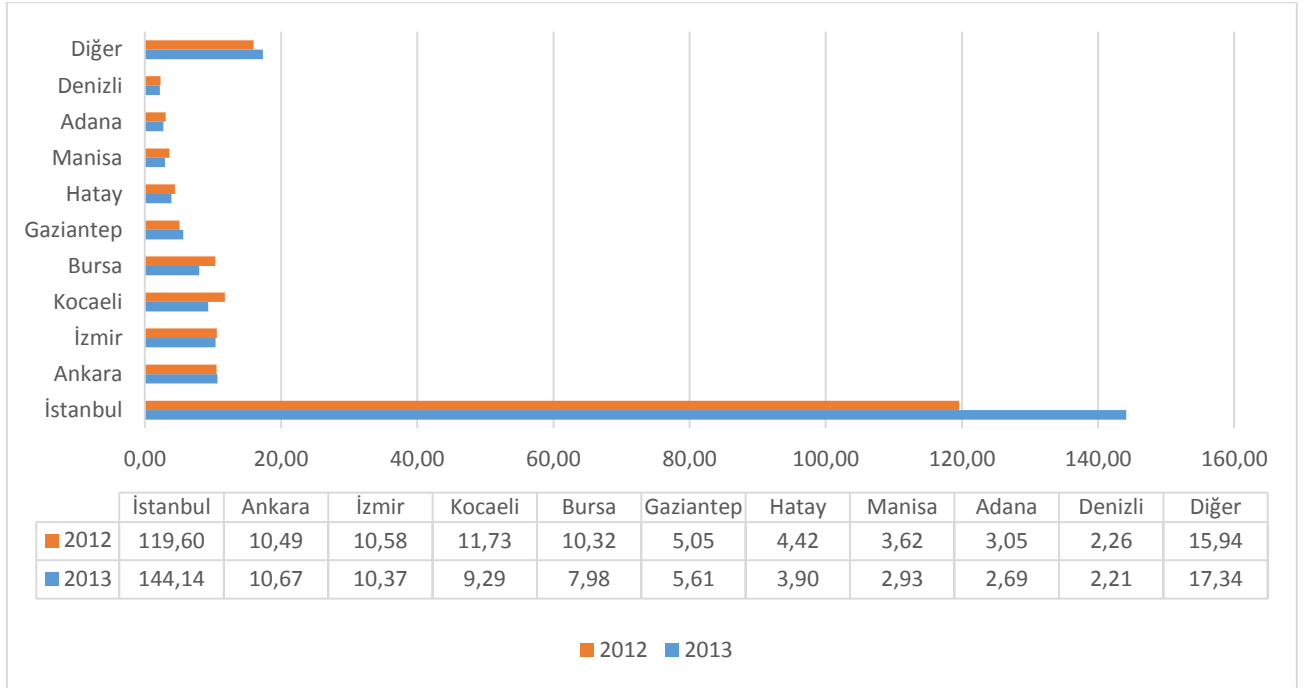
Şekil 31: İllere göre ihracatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: TÜİK' ten derlenmiştir.

İllere göre ihracatımıza bakıldığında, 2012 yılında en fazla ihracat yapılan ilimiz 76,62 milyar dolar ile İstanbul olmuştur. Bunu 12,60 milyar dolar ile Kocaeli ve 11,12 milyar dolar ile Bursa izlemiştir. 2013 yılında en fazla ihracat yapılan ilimiz 78,72 milyar dolar ile yine İstanbul olmuştur. İstanbul'un ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 3 oranında artmıştır. 2013 yılında İzmir ilimiz 9,48 milyar dolar ile ihracatta ikinci sırada yer almaktadır. Bunu Kocaeli (9,11 milyar dolar) ve Bursa (8,93 milyar dolar) izlemiştir.

Şekil 32: İllere göre ithalatımız (Milyar Dolar)

Kaynak: TÜİK' ten derlenmiştir.

2012 yılında en fazla ithalat yapılan ilimiz 119,6 milyar dolar ile İstanbul olmuştur. Bunu sırasıyla Kocaeli (11,73 milyar dolar) ve İzmir (10,58 milyar dolar) izlemiştir. 2013 yılında en fazla ithalat yapılan ilimiz İstanbul olmuştur. İstanbul'un ithalatı bir önceki yıla göre yüzde 21 artarak 144,14 milyar dolara ulaşmıştır. İkinci en yüksek ithalat yapılan ilimiz 10,67 milyar dolar ile Ankara olmuştur. Bunu 10,37 milyar dolar ithalat ile İzmir izlemiştir.

EK: ISIC REV. 3'TEN TÜRETİLEN SEKTÖREL SINIFLAMA

ISIC REV. 3 KODU	SEKTÖR TANIMI
1	Tarım, Havyancılık, Ormancılık ve Balıkçılık
2	
5	
10	
11	
12	Madencilik ve Taşocakçılığı
13	
13	
14	
15	
16	Gıda ve İçecek
17	Tütün
18	Tekstil, Giyim ve Deri
19	
20	
21	Ağaç ve Mantar Ürünleri
22	Kağıt ve Kağıt Ürünleri
23	Basım ve Yayım
24	Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt
25	Kimyasal Madde ve Ürünler
26	Plastik ve Kauçuk
27	Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler
28	Ana Metal Sanayii
29	Metal Eşya Sanayii
30	Makine ve Teçhizat
31	
32	
33	
34	Tıbbi Aletler
35	Motorlu Kara Taşıtları
36	Diğer Ulaşım Araçları
37-99	Mobilya
	Diğer